

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Факультет фізичного виховання та спорту

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор _____ Марина ГРИНЬОВА
« 29 » 08 2026 р.

Програма та методичні рекомендації
до атестаційного екзамєну з присвоєння професійної кваліфікації
та захисту кваліфікаційних робіт
на здобуття освітнього ступеня «магістр»
за освітньою програмою «Середня освіта (Фізична культура)»

Полтава – 2026

Укладачі:

Олена Момот – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теоретико-методичних основ викладання спортивних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Тетяна Дзюба – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри кризової психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Алла Хоменко – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Оксана Даниско – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Ольга Квак – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Узгоджена на засіданні кафедри теоретико-методичних основ викладання спортивних дисциплін

Протокол № 13 від 23.06.2026 року

Завідувач кафедри _____ (Олена МОМОТ)

Узгоджена на засіданні кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

Протокол № 27 від 23.06.2026 року

Завідувач кафедри _____ (Володимир МОКЛЯК)

Узгоджена на засіданні кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури

Протокол № 11 від 02.06.2026 року

Завідувач кафедри _____ (Оксана ДАНИСКО)

Узгоджена на засіданні кафедри медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання

Протокол № 18 від 16.06.2026 року

Завідувач кафедри _____ (Тамара ДЕНИСОВЕЦЬ)

Узгоджена на засіданні кафедри кризової психології

Протокол № 10 від 01.06.2026 року

Завідувач кафедри _____ (Ніна АТАМАНЧУК)

Відповідає освітньо-професійній програмі «Середня освіта (Фізична культура)» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Фізична культура)» _____

(Олена МОМОТ)

*Затверджена вченою радою факультету фізичного виховання та спорту
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
Протокол № 11 від 25.06.2026 року*

ЗМІСТ

1. Програма Атестаційного Екзамену.....	4
2. Критерії оцінювання результатів складання Атестаційного Екзамену.....	6
3. Критерії оцінюванні якості виконання студентом кваліфікаційної роботи.....	7
4. Форма Атестаційного Екзамену.....	8
5. Загальні вимоги до публічного захисту кваліфікаційної роботи..	9
6. Структура Атестаційного Екзамену.....	10
7. Порядок оцінювання результатів Атестаційного Екзамену.....	11
8. Порядок оцінювання кваліфікаційної роботи.....	17
9. Джерела інформації, інструменти та обладнання, дозволені для використання в процесі складання Атестаційного Екзамену.....	18
10. Програмовий зміст Атестаційного Екзамену.....	18
11. Методичні рекомендації щодо підготовки і складання Атестаційного Екзамену.....	30
11.1 Блок «Психологія профільної середньої освіти»	30
11.2 Блок «Педагогіка профільної середньої освіти»	32
11.3 Блок «Методика навчання фізичного виховання в профільній середній освіті.....	41
11.4 Блок «Психофізіологія професійної діяльності».....	50
12. Джерела інформації з підготовки до Атестаційного Екзамену....	55

1. Програма Атестаційного Екзамену

Атестаційний екзамен з присвоєння професійної кваліфікації спрямовано на комплексну перевірку рівня сформованості загальних і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)» (набір 2025 року). Відповідність програмних результатів навчання освітнім компонентам програми та засобам їх діагностики наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Програмний результат навчання (ПРН) за ОП «Середня освіта (Фізична культура)»	Компоненти освітньої програми, спрямовані на формування результату навчання	Засоби діагностики рівня досягнення результату навчання (номери за переліком питань, завдань, вправ тощо)
ПРН 3, 6, 8, 15, 16	Психологія профільної середньої освіти	1 – 15
ПРН 1,2,3,5,7,9,10,11	Педагогіка профільної середньої освіти	16 – 30
ПРН 2,3,4,7,10,11,12,13	Методика навчання фізичної культури в профільній середній освіті	31 – 60
ПРН 3,6,15,16	Психофізіологія професійної діяльності	61 – 90
ПРН 2,3,5,6,7,8,9,11	Практичні кейс-завдання	30 ситуативних завдань

Захист кваліфікаційної роботи – ПРН14

ПРН 1. Організовувати продуктивний комунікативний простір на основі вільного володіння державною мовою та використовувати знання іноземної мови в професійній діяльності, виявляти ціннісне ставлення до української національної культури, сприяти формуванню національно-культурної ідентичності здобувачів освіти.

ПРН 2. Знати свої права та обов'язки, усвідомлювати цінності демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, мати власну позицію зі світоглядних питань.

ПРН 3. Використовувати психолого-педагогічні засоби організації освітнього процесу, інноваційні технології та методики у професійній діяльності.

ПРН 4. Демонструвати вміння добирати електронні ресурси для пошуку, оброблення та обміну інформації з метою досягнення освітніх цілей

ПРН 5. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства, підтримки.

ПРН 6. Приймати під час роботи в команді ефективні рішення, організовувати ефективну роботу в колективі, відповідально ставиться до обов'язків, мотивувати людей до досягнення спільної мети.

ПРН 7. Знати основні вчення про організацію та методологію наукових досліджень в галузі фізичної культури, методики її навчання, традиційні та інноваційні освітні технології.

ПРН 8. Оцінювати власні потенційні можливості, реальність обраних способів і шляхів розв'язання поставлених завдань.

ПРН 9. Аналізувати, узагальнювати і впроваджувати передовий педагогічний досвід, систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію; розробляти досконалий індивідуальний професійний стиль діяльності фахівця з фізичної культури.

ПРН 10. Упроваджувати теоретичні положення методики фізичного виховання, планувати, організовувати, аналізувати та корегувати освітній процес.

ПРН 11. Генерувати нові ідей, виявляти, порівнювати та розв'язувати складні діагностичні й прогностичні задачі та практичні проблеми у професійній діяльності на основі врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей та інтересів здобувачів освіти.

ПРН 12. Володіти методичними знаннями при плануванні та оцінюванні освітнього процесу, проектувати структуру заняття урочної та позаурочної форми та наповнювати її змістом, використовувати сучасні й ефективні технології навчання і розвитку у професійній діяльності.

ПРН 13. Формувати потребу в систематичних заняттях фізичною культурою і спортом та в здоровому способі життя.

ПРН 14. Узагальнювати результати навчально-пізнавальної та пошуково-дослідницької діяльності у вигляді кваліфікаційної роботи та інших наукових публікацій з дотриманням принципів академічної доброчесності.

ПРН 15. Використовувати основні методи психофізіологічних досліджень для аналізу фізіологічних механізмів суб'єктивних процесів, індивідуальних відмінностей та особливостей поведінки, створювати рівноправний, позитивний клімат у колективі, володіти навичками взаємодії та використання їх у професійній діяльності.

ПРН 16. Організовувати безпечне освітнє середовище, підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я, використовувати технології збереження здоров'я з урахуванням вимог до техніки безпеки матеріально-технічного забезпечення, вимог колективної та індивідуальної безпеки під час надзвичайних ситуацій.

2. Критерії оцінювання результатів складання Атестаційного Екзамену

Критерії оцінювання знань		
за національною шкалою	за шкалою ЗВО	
1	2	3
Відмінно	90-100	Випускник виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисциплін, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
Добре	82-89	Випускник виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисциплін вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
	75-81	Випускник виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисциплін при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
Задовільно	66-74	Випускник виявив знання навчального матеріалу дисциплін у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання, але вони не принципові і які може усунути самостійно.

	60-65	Випускник виявив знання основного навчального матеріалу дисциплін в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях на запитання, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
<i>Незадовільно</i>	35-59	Випускник має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисциплін; допускав принципові помилки при відповідях на питання передбачених програмою.
	1-34	Випускник не виявив знань зі значної частини навчального матеріалу; допускав принципові помилки при відповідях на питання, не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

3. Критерії оцінюванні якості виконання студентом кваліфікаційної роботи:

При оцінюванні якості виконання студентом кваліфікаційної роботи застосовують такі критерії:

- актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи;
- чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- логіка побудови змісту роботи;
- якість теоретико-методологічного аналізу проблеми;
- ґрунтовність аналізу наукових джерел;
- правильність і повнота виконання поставлених завдань;
- самостійність в одержанні наукових результатів;
- змістовність зроблених узагальнень і висновків;
- дотримання чинних вимог до оформлення роботи;
- змістовність доповіді студента про основні результати дослідження;
- правильність та чіткість відповідей на запитання членів ЕК.

Підсумкова оцінка за вказаними компонентами оцінювання кваліфікаційної роботи має задовольняти вимогам 100-бальної шкали:

Сума отриманих балів за результатами Атестаційного Екзамену	Значення оцінки	Рівень досягнення студентом програмних результатів навчання за освітньою програмою «Середня освіта (Фізична культура)»
90-100	відмінно	кваліфікаційна робота виконана вчасно, самостійно, тема дослідження розкрита повною мірою. Правильно визначено предмет, об'єкт дослідження. Зміст роботи продуманий, логічний, сприяє розкриттю заявленої теми. Мета та завдання чітко окреслені та реалізовані у дослідженні. Автор використовує сучасний

		методологічний інструментарій. Робота містить елементи наукової новизни та характеризується глибиною теоретичного опрацювання використаних джерел. Зміст розділів та підрозділів відповідає їх назвам, структура роботи чітка, її частини пропорційні за розміром, послідовно розміщені. Висновки логічні та ґрунтовні. Робота оформлена без порушення вимог, з дотриманням граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм українського правопису. Відгук і рецензія позитивні. Доповідь під час захисту аргументована, логічна і повна. Відповіді на питання членів ЕК правильні, стислі, але й вичерпні. Наявність публікації за темою дослідження.
75-89	добре	кваліфікаційна робота виконана вчасно, тема дослідження розкрита, мета і завдання виконані, теоретичні узагальнення та висновки правильні. Проте є несуттєві недоліки у логіці дослідження та оформленні тексту. Застосування сучасного аналітичного інструментарію дещо неповне. Відгук і рецензія позитивні, але містять окремі зауваження до роботи. Доповідь логічна і аргументована, але не зовсім повна. Відповіді на питання членів ЕК правильні. Висока оцінка (80-89 балів) можлива лише за наявності публікації за темою дослідження.
60-74	задовільно	кваліфікаційна робота виконана вчасно, проте з порушенням термінів виконання окремих етапів роботи. Тема роботи розкрита, але у змісті є суттєві недоліки. Мета і завдання дослідження реалізовані не повною мірою. Відсутній самостійний аналіз явищ. Висновки обґрунтовано непереконливо, авторські узагальнення неаргументовані, поверхові. У відгуку та рецензії вказано на суттєві зауваження щодо логічності та послідовності дослідження. Загалом дослідження має описовий характер. Робота оформлена із порушенням вимог. Доповідь не розкриває усієї суті проведеного дослідження, його результатів. Відповіді на питання членів ЕК мають загальний характер, є неповними.
35-59	незадовільно	кваліфікаційна робота подана до захисту невчасно. Відсутня логіка у побудові структури дослідження. Мета і завдання нереалізовані. Назви окремих розділів не відповідають їхньому змісту. Текст роботи має компіляційний характер. Зовсім відсутні самостійні судження. Висновки не співвідносяться зі змістом розділів та із завданнями. Робота оформлена із суттєвими недоліками, недбало, її обсяг становить лише половину від зазначеного у вимогах. Відгук та

		рецензія негативні. Доповідь взагалі не відображає зміст виконаної роботи, відповіді на питання членів ЕК неправильні
Робота до захисту не допускається (1-34 балів)	незадовільно	кваліфікаційну роботу було подано безпосередньо перед захистом, до того ж відгук наукового керівника та рецензія відсутні або обсяг роботи становить третину від необхідного.

4.Форма Атестаційного Екзамену

Атестаційний екзамен з присвоєння професійної кваліфікації випускників Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка факультету фізичного виховання та спорту на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)» є підсумковою формою комплексної перевірки результатів навчання випускників і проводиться в усній формі. Для проведення Атестаційного екзамену створюється екзаменаційна комісія у складі голови та членів комісії.

5. Загальні вимоги до публічного захисту кваліфікаційної роботи:

До публічного захисту перед Екзаменаційною комісією (далі ЕК) допускають кваліфікаційні роботи, які відповідають таким вимогам:

- надано ЕК електронну версію кваліфікаційної роботи;
- надано ЕК у паперовому форматі;
- титульний аркуш кваліфікаційної роботи з резолюцією завідувача кафедри «Рекомендовано до захисту» та його підписом;
- зміст роботи з підписом її автора (виконавця);
- відгук наукового керівника;
- рецензію;
- заяву здобувача, що засвідчує самостійність виконання кваліфікаційної роботи і відсутність в ній академічного плагіату;
- довідку про перевірку на академічний плагіат;
- копії публікацій (для претендентів на високі (80-100 балів) оцінки).

Захист кваліфікаційних робіт проводять відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної (атестаційної) комісії у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка.

Захист кваліфікаційної роботи проводять відкрито за участю не менше половини складу Екзаменаційної комісії за обов'язкової присутності голови комісії.

На захисті кваліфікаційної роботи студенту надають слово для викладу основних результатів, отриманих під час виконання поставлених завдань, а також для відповідей на запитання членів Екзаменаційної комісії та інших осіб, які присутні на захисті. Прилюдний виступ студента суворо регламентований у часі та триває не більше 5-7 хвилин.

Структура виступу здобувача, автора кваліфікаційної роботи, на відкритому засіданні ЕК наступна:

- назва теми;
- обґрунтування її актуальності;
- об'єкт, предмет, мета дослідження, завдання;
- стислий виклад основних результатів дослідження (за розділами);
- загальні висновки дослідження.

Після виступу здобувача вищої освіти голова ЕК надає слово науковому керівникові та рецензенту або зачитує їхні відгуки. Також слухають відповіді студента на зауваження, висловлені в рецензії, та на запитання, які виникли у членів ЕК стосовно запропонованої до розгляду кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційну роботу оцінює Екзаменаційна комісія з урахуванням її змісту і результатів захисту, а також висновків наукового керівника і рецензента.

Рішення ЕК про оцінку знань, виявлених при захисті кваліфікаційної роботи, ухвалюють на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів. При однаковій кількості голосів «за» і «проти» голос голови є вирішальним. Результати захисту кваліфікаційних робіт оголошують у день захисту.

Здобувача, кваліфікаційну роботу якого ЕК оцінила як «незадовільно», відраховують з Університету. ЕК встановлює та робить у протоколі запис про можливість здобувача після доопрацювання захистити ту саму кваліфікаційну роботу протягом трьох років після відрахування. У такому випадку, поновлений на навчання здобувач вищої освіти матиме право подати кваліфікаційну роботу на перевірку за визначеною процедурою і бути допущеним (не допущеним) до її захисту.

6. Структура Атестаційного Екзамену

Атестаційний екзамен (далі АЕ) проводиться на засіданні Екзаменаційної комісії. АЕ для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти проводиться в усній формі.

До пакета АЕ з присвоєння професійної кваліфікації входять:

- програма та методичні рекомендації до атестаційного екзамену з присвоєння професійної кваліфікації та захисту кваліфікаційних робіт на здобуття освітнього ступеня «магістр» за освітньою програмою «Середня освіта (Фізична культура)»;
- витяг із протоколу засідання кафедри про затвердження білетів до атестаційного екзамену;
- два комплекти білетів по 30 білетів у кожному.

АЕ спрямовано на перевірку теоретичних знань та практичних вмінь, набутих студентами протягом навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти. АЕ проводиться в усній формі. Кожен здобувач отримує індивідуальний екзаменаційний білет і відповідає на запитання в усній формі,

попередньо занотовуючи основні положення відповіді письмово. Загальний час підготовки – 40 хвилин..

Екзаменаційний білет містить чотири завдання рівної ваги (по 25 балів кожне): три теоретичних питання (Б1, Б2, Б3, Б4) та одне ситуативне завдання (Б4). Загальна сума балів – 100. Перше питання (Б1) з психології профільної середньої освіти чи педагогіки профільної середньої освіти, друге (Б2) – з психофізіології професійної діяльності, третє (Б3) – з методики навчання фізичної культури в профільній середній освіті, четверте (Б4) – практичне кейс-завдання.

Приклад:

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 **до атестаційного екзамену**

1. Розкрити предмет і завдання навчальної дисципліни «Психологія профільної середньої школи».
2. Охарактеризувати роль центральної нервової системи у професійній діяльності.
3. Охарактеризувати основні напрями та етапи реформування загальної середньої освіти в Україні були визначені Концепцією «Нова українська школа»
4. Організований початок уроку фізичної культури є важливою передумовою його ефективності. Учні прийшли на урок після контрольної роботи. Діти збуджені, сперечаються, щось доводять один одному. Учитель намагається пояснити завдання уроку, проте більшість дітей не уважні, мимоволі продовжують обмін думками. Зауваження кільком учням дотримуватись дисципліни не заспокоїло клас. Учитель раптово замовк, сподіваючись таким чином привернути увагу учнів, проте й це не допомогло. Дорогоцінний час уроку витрачається не за призначенням.

Що ви зробите на місці вчителя?

Відповідаючи на питання атестаційного білету, здобувач має продемонструвати:

- системне розуміння змісту відповідного освітнього компонента;
- вміння оперувати фаховою термінологією;
- здатність обґрунтовувати теоретичні положення конкретними прикладами з практики фізичного виховання;
- логічність і послідовність викладу матеріалу;
- у виконанні практичного кейс-завдання – здатність до педагогічного мислення: аналіз ситуації, визначення алгоритму дій, обґрунтування вибору методів і засобів, прогнозування результатів педагогічного впливу.

7. Порядок оцінювання результатів Атестаційного Екзамену

Атестаційний екзамен оцінюється за 100-бальною шкалою. Екзаменаційний білет містить чотири завдання рівної ваги: три теоретичні питання (Б1, Б2, Б3) та одне практичне кейс-завдання (Б4). Максимальний бал за кожне завдання – 25.

Зміст оцінки	Б1 (max 25)	Б2 (max 25)	Б3 (max 25)	Б4 кейс (max 25)	Разом	Оцінка
Високий рівень компетентності з незначними недоліками, що не мають принципового значення	25	25	25	25	90–100	відмінно
Високий рівень компетентності з деякими недоліками	21	21	21	21	82–89	добре
Добрий рівень компетентності	19	19	19	19	75-81	
Посередній рівень компетентності з недоліками, достатній для професійної діяльності	17	17	17	17	66–74	задовільно
Достатньо-мінімальний рівень компетентності, допустимий для діяльності	15	15	15	15	60-65	
Низький рівень компетентності, недопустимий для професійної діяльності. Наявні окремі елементи правильної відповіді.	8	8	8	8	35–59	незадовільно
Відсутні елементи правильної відповіді	4	4	4	0	нижче 35	

Критерії визначення підсумкового балу

Підсумковий бал складається з суми балів відповідей на питання атестаційного білету $ПБ = Б1 + Б2 + Б3 + Б4$ та переводиться у національну шкалу.

Результати атестаційних екзаменів, захисту кваліфікаційних робіт фіксуються у протоколах Екзаменаційної комісії, у заліковій книжці студента та в додатку до документу про вищу освіту.

Результати АЕ, захисту кваліфікаційних робіт, які проводилися в усній формі, оголошуються в день їх проведення після оформлення протоколу засідання атестаційної комісії. Оцінка, виставлена екзаменаційною комісією, оголошується прилюдно.

Здобувач освіти, який успішно склав атестаційні випробування, рішенням Екзаменаційної комісії присуджується відповідний освітній ступінь і кваліфікація та видається документ про вищу освіту.

За відсутності здобувача освіти на атестаційному випробуванні він вважається таким, що не пройшов це атестаційне випробування. Здобувачеві освіти, чия відсутність на атестаційному випробуванні була зумовлена поважною причиною і підтверджена відповідними документами, дозволяється скласти атестаційний екзамен (захистити кваліфікаційну роботу в інший день, у термін роботи Екзаменаційної комісії. В окремих випадках за вмотивованим рішенням голови можуть організовуватися виїзні засідання Екзаменаційної комісії.

Здобувачі освіти, які завершили засвоєння освітньої програми і в процесі атестації не підтвердили відповідність рівня своєї підготовки вимогам стандартів вищої освіти за спеціальністю, професійних стандартів, освітньої програми, мають право на повторні атестаційні випробування через рік, у наступний строк роботи Екзаменаційної комісії протягом трьох років після закінчення студентом університету. Повторне складання атестаційних випробувань дозволяється лише за умов отримання незадовільної оцінки. У разі незадовільної оцінки із захисту кваліфікаційної роботи, на повторний захист може бути прийнята як доопрацьована робота, так і виконана з іншої теми, яка разом із даними про наукового керівника та рецензента затверджується у встановленому порядку.

Отримання здобувачем освіти оцінки «незадовільно» на одному із атестаційних випробувань не позбавляє його права проходити наступні етапи атестації. Такий здобувач отримує академічну довідку встановленого зразка і відраховується з Університету як такий, що не пройшов атестацію.

Особа, яка претендує на повторне складання одного або кількох атестаційних випробувань, не пізніше як за один місяць до початку атестації подає завізовану деканом факультету заяву на ім'я ректора з проханням про поновлення у складі студентів. Заява, договір про надання відповідної освітньої послуги та документ про її оплату подаються до навчально-методичного відділу університету для підготовки відповідного наказу. Повторне атестаційне випробування здійснюється в повному обсязі відповідно до його програми.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання (Б1, Б2, Б3) (1-25 балів)

25 балів. Відповідь вичерпна, структурована і логічно побудована. Здобувач повністю розкриває зміст питання, демонструє глибокі систематизовані знання, вільно оперує фаховою термінологією. Теоретичні положення підкріплено конкретними прикладами з практики фізичного

виховання. Відповідь на додаткові запитання членів комісії є впевненою і точною. Здобувач виявляє здатність до аналізу, синтезу та педагогічного обґрунтування.

24 балів. Відповідь повна і структурована. Здобувач розкриває зміст питання на основі глибоких знань, вільно оперує термінологією. Теоретичні положення підкріплено прикладами. На додаткові запитання відповідає впевненість з незначними неточностями, які не впливають на розуміння матеріалу.

23 балів. Відповідь повна. Здобувач розкриває зміст питання на основі систематизованих знань, правильно оперує термінологією. Допускає поодинокі неточності у формулюваннях, що не є принциповими. Прикладами підкріплює основні тези. На додаткові запитання відповідає в цілому правильно.

22 бали. Відповідь достатньо повна. Здобувач розкриває зміст питання, демонструє знання на достатньому рівні. Термінологія переважно правильна, окремі формулювання дещо неточні. На додаткові запитання відповіді містять незначні неточності.

21 бал. Відповідь загалом правильна, проте не повністю розкриває зміст питання. Знання достатні, термінологія здебільшого коректна. Наявні окремі логічні пропуски у викладі матеріалу, що не спотворюють загального розуміння. На більшість додаткових запитань відповідає правильно.

20 балів. Відповідь правильна, але неповна: окремі аспекти питання розкрито поверхово або пропущено. Здобувач демонструє знання на достатньому рівні. Допускає поодинокі термінологічні помилки. Приклади наводить обмежено.

19 балів. Відповідь охоплює основний зміст питання, проте окремі суттєві аспекти розкрито частково. Знання задовільні. Термінологія переважно коректна, є окремі похибки. Логіка викладу загалом витримана. На додаткові запитання відповідає не завжди точно.

18 балів. Відповідь охоплює основний зміст питання, проте наявні прогалини у викладі. Здобувач демонструє задовільний рівень знань. Допускає термінологічні помилки, що не свідчать про нерозуміння суті питання.

17 балів. Знання мають репродуктивний характер. Деякі аспекти питання залишаються нерозкритими. Наявні помилки у термінології та поодинокі змістові неточності. На додаткові запитання відповідає із труднощами.

16 балів. Відповідь неповна: розкрито менше половини змісту питання або значна частина матеріалу викладена поверхово. Знання переважно репродуктивні. Термінологічні помилки трапляються часто. Логіка викладу порушена.

15 балів. Відповідь охоплює лише окремі аспекти питання. Здобувач демонструє мінімальний обсяг знань, достатній для допустимого рівня розуміння матеріалу. Термінологічні помилки суттєві. Аргументація слабка, приклади відсутні або невідповідні.

14 балів. Відповідь фрагментарна. Здобувач розкриває лише окремі положення, пропускаючи значну частину змісту. Знання поверхові.

Термінологія використовується з грубими помилками. На додаткові запитання відповідає переважно невірно.

13 балів. Відповідь суттєво неповна. Здобувач демонструє поверхові й несистематизовані знання. Зміст питання розкрито менш ніж наполовину. Термінологічні помилки є систематичними. Логіка викладу відсутня.

12 балів. Відповідь містить лише окремі правильні твердження. Здобувач виявляє значні прогалини у знаннях. Фахова термінологія практично не використовується або використовується неправильно.

11 балів. Відповідь дуже неповна: здобувач відтворює лише окремі факти чи поняття без розуміння їх взаємозв'язків. Знання безсистемні. Пояснення здійснюється переважно на побутовому рівні.

10 балів. Відповідь містить поодинокі правильні елементи при значному обсязі помилкових або відсутніх знань. Здобувач не демонструє розуміння суті питання. Понятійний апарат не сформований.

9 балів. Відповідь надзвичайно фрагментарна. Здобувач відтворює лише окремі розрізнені факти, які не дозволяють скласти цілісного уявлення про зміст питання. Допускає грубі змістові помилки.

8 балів. Здобувач виявляє мінімальні знання з питання: називає окремі поняття або терміни, проте не може розкрити їх зміст. Відповідь є недостатньою для засвоєння матеріалу.

7 балів. Здобувач відтворює поодинокі розрізнені факти, що свідчить про низький рівень засвоєння матеріалу. Цілісної відповіді не надає.

6 балів. Здобувач лише позначає тему питання, проте не може розкрити її зміст навіть частково. Допускає принципові помилки у базових визначеннях.

5 балів. Здобувач демонструє окремі, несистемні уявлення про тему питання. Зв'язного викладу матеріалу немає. Відповідь зводиться до кількох невірно чи неточно відтворених тверджень.

4 бали. Здобувач робить спробу відповісти, проте більшість тверджень є помилковими або не стосуються питання. Мінімальні елементи правильної відповіді наявні.

3 бали. Відповідь містить один-два правильні елементи на тлі системної відсутності знань. Здобувач не розуміє суті питання.

2 бали. Здобувач практично не орієнтується у змісті питання. Правильні твердження поодинокі й випадкові.

1 бал. Відповідь відсутня або є повністю помилковою. Здобувач не виявляє жодних знань із питання.

Критерії оцінювання кейс-завдання (Б4) (1-25 балів)

Ситуаційні завдання є четвертим компонентом атестаційного білету (Б4, max 25 балів). Вони спрямовані на перевірку здатності здобувача застосовувати теоретичні знання для прийняття обґрунтованих педагогічних рішень у реальних педагогічних ситуаціях діяльності вчителя фізичної культури.

25 балів. Педагогічну ситуацію проаналізовано системно і вичерпно. Здобувач чітко визначає проблему, формулює обґрунтований алгоритм педагогічних дій, аргументовано обирає методи, засоби і форми роботи. Рішення враховує вік, стать, рівень підготовленості учнів та особливості освітнього середовища. Відповідь демонструє розвинуте педагогічне мислення, творчий підхід і здатність прогнозувати результати педагогічного впливу. Фахова термінологія використовується вільно і доречно.

24 бали. Ситуацію проаналізовано повно. Алгоритм педагогічних дій чіткий і обґрунтований. Вибір методів і засобів правильний. Допускає незначні неточності, що не впливають на якість рішення. Педагогічне мислення сформоване.

23 бали. Ситуацію проаналізовано загалом правильно. Запропоноване рішення є обґрунтованим і практично доцільним. Поодинокі неточності в аргументації. Термінологія коректна.

22 бали. Ситуацію проаналізовано достатньо. Алгоритм дій визначено правильно, проте окремі кроки потребують уточнення або доопрацювання. Вибір методів і засобів обґрунтований переважно правильно.

21 бал. Ситуацію проаналізовано і рішення запропоновано. Алгоритм дій загалом правильний, проте не повністю враховує всі аспекти педагогічної ситуації. Аргументація часткова.

20 балів. Ситуацію проаналізовано правильно, але поверхово. Запропоноване рішення є доцільним, проте не достатньо деталізованим. Вибір методів обґрунтований, проте без конкретизації дозування або організаційних умов.

19 балів. Здобувач правильно визначає тип педагогічної ситуації та загальний напрям дій. Рішення є загалом доцільним, проте його практична реалізація недостатньо конкретизована.

18 балів. Здобувач пропонує в цілому правильне рішення, проте воно містить окремі суттєві прогалини: не враховано вікові особливості або умов організації, або не визначено конкретні методи чи засоби.

17 балів. Ситуацію ідентифіковано правильно. Запропоновані дії є загалом адекватними, проте їх обґрунтування слабке або зводиться до загальних фраз без конкретного педагогічного змісту.

16 балів. Здобувач розуміє суть педагогічної ситуації, проте пропонує рішення лише частково. Значна частина алгоритму дій залишається невизначеною. Аргументація формальна.

15 балів. Здобувач визначає тип ситуації та пропонує окремі правильні дії, проте їх сукупність не складає цілісного рішення. Мінімальний рівень педагогічного обґрунтування.

14 балів. Здобувач частково правильно аналізує ситуацію, проте запропоновані дії є неповними або відображають лише один аспект із кількох необхідних. Термінологія використовується з помилками.

13 балів. Здобувач робить спробу аналізу ситуації, проте рішення є фрагментарним. Запропоновані дії частково правильні, проте переважно не обґрунтовані теоретично.

12 балів. Здобувач розуміє загальний контекст ситуації, проте пропонує переважно неконкретні або малоефективні дії. Педагогічне мислення сформоване слабо.

11 балів. Аналіз ситуації поверховий. Пропоновані дії загалом правильні за напрямом, проте позбавлені конкретного педагогічного змісту та обґрунтування.

10 балів. Здобувач розпізнає ситуацію та називає деякі можливі дії, проте більшість із них є загальними або неспецифічними для фізичного виховання.

9 балів. Здобувач пропонує лише окремі правильні елементи рішення без розуміння їх взаємозв'язку та педагогічної доцільності. Аналіз практично відсутній.

8 балів. Здобувач відтворює загальні уявлення про можливі дії в подібних ситуаціях, проте без прив'язки до конкретних умов кейсу. Педагогічне обґрунтування відсутнє.

7 балів. Здобувач робить спробу відповіді, проте проповані дії переважно неадекватні ситуації або є надто загальними, щоб бути практично корисними.

6 балів. Здобувач розуміє лише окремі деталі ситуації. Запропоноване рішення є переважно помилковим або невідповідним.

5 балів. Здобувач надає поодинокі вірні твердження щодо ситуації, проте цілісного рішення не формує. Педагогічного мислення не демонструє.

4 бали. Мінімальні елементи правильної відповіді наявні. Здобувач не може запропонувати адекватного рішення, проте демонструє часткове розуміння умов ситуації.

3 бали. Відповідь здебільшого помилкова або не стосується суті кейсу. Наявні один-два правильні елементи на тлі системного нерозуміння ситуації.

2 бали. Здобувач не розуміє педагогічної ситуації. Правильні твердження поодинокі й випадкові.

1 бал. Відповідь відсутня або є повністю помилковою і не демонструє жодних здатностей до аналізу педагогічної ситуації.

8. Порядок оцінювання кваліфікаційної роботи

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи науковим керівником зафіксована у його відгуку	40
Загальна оцінка кваліфікаційної роботи рецензентом (згідно з рецензією) («відмінно» – 20 балів, «добре» – 16 балів, «задовільно» – 12 балів, «незадовільно» – 7 балів)	20

Оцінка за захист кваліфікаційної роботи	
<u>Критерії:</u>	
– рівень володіння змістом роботи, повнота розкриття її у доповіді;	15
– повнота відповідей на порушені питання, уміння вести наукову дискусію;	15
– якість презентації роботи.	10

9. Джерела інформації, інструменти та обладнання, дозволені для використання в процесі складання Атестаційного Екзамену

1. Програми навчальних дисциплін, питання з яких виносяться на атестаційний екзамен: «Психологія профільної середньої освіти», «Педагогіка профільної середньої освіти», «Методика навчання фізичної культури в профільній середній освіті», «Психофізіологія професійної діяльності».

2. Чинні освітні й нормативно-правові державні документи.

10. Програмовий зміст Атестаційного Екзамену

Блок «Психологія профільної середньої освіти»

1. Розкрити предмет і завдання навчальної дисципліни «Психологія профільної середньої школи».

2. Охарактеризувати психологічні особливості забезпечення якості профільної середньої освіти.

3. Пояснити психологічні основи організації профільного навчання у профільній середній школі.

4. Охарактеризувати психологічні особливості суб'єкта профільного навчання.

5. Обґрунтувати значення мотивації і викладання: практичні аспекти реалізації у профільній середній школі.

6. Поснити суть мотивації професійних досягнень та її значення для учнів.

7. Визначити психологічні основи профільного самовизначення учнів.

8. Проаналізувати механізми психологічного впливу як один із факторів якісної освіти у профільній середній школі.

9. Охарактеризувати впливовість особистості та способи протистояння неконструктивним впливам.

10. Розкрити зміст проблеми профпридатності людини у своїй професії.

11. Охарактеризувати основи професіографії та класифікації професій.

12. Визначити складові професійної спрямованості особистості.

13. Охарактеризувати психологічні особливості особистісного зростання і розвитку підлітків на етапі профілізації.

14. Проаналізувати основні напрямки розвитку soft-skills розвитку кар'єрної спрямованості учнів у профільній середній школі.

15. Обґрунтувати доцільність використання технік розвитку кар'єрної спрямованості учнів у профільній середній школі.

Блок «Педагогіка профільної середньої освіти»

1. Розкрити мету, завдання та основні категорії педагогіки профільної середньої освіти.

2. Пояснити сутність, структуру та принципи організації профільного навчання в старшій школі.

3. Охарактеризувати напрями профільного навчання в старшій школі та здійснити аналіз їх диференціації за профілями.

4. Проаналізувати зміст профільної середньої освіти в контексті концепції «Нова українська школа».

5. Охарактеризувати дидактичні засади сучасного уроку в старшій школі.

6. Визначити роль базових і профільних навчальних предметів як головних компонентів профільної освіти.

7. Оцінити значення спеціальних та факультативних курсів у системі профільної освіти.

8. Пояснити сутність інноваційних методів і цифрових технологій у профільному навчанні.

9. Описати методи та засоби створення мультимедійних навчальних дисциплін у профільній школі.

10. Обґрунтувати роль поточного та формувального оцінювання в освітньому процесі старшої школи.

11. Розкрити особливості інклюзивного навчання в системі профільної освіти.

12. Охарактеризувати напрями профорієнтаційної роботи в основній і старшій школі.

13. Пояснити особливості допрофільної підготовки та здійснити аналіз інформаційної взаємодії в освітній мережі.

14. Оцінити професійну компетентність учителя профільної школи у світлі трансформації загальної середньої освіти в Україні.

15. Охарактеризувати специфіку виховання старшокласників у системі профільної середньої освіти.

*Блок «Методика навчання фізичної культури
в профільній середній освіті»*

1. Охарактеризувати основні напрями та етапи реформування загальної середньої освіти в Україні були визначені Концепцією «Нова українська

школа»

2. Розкрити зміст законодавчого та програмно-нормативного забезпечення процесу фізичного виховання учнів старшого шкільного віку.

3. Пояснити, у чому полягає мета і завдання фізичного виховання учнів старшого шкільного віку відповідно до навчальних програм з фізичної культури для 10–11 класів (рівень стандарту та профільний рівень)

4. Пояснити, яким чином навчальна програма з фізичної культури для 10–11 класів (рівень стандарту) сприяє формуванню ключової компетентності «Уміння вчитися впродовж життя»

5. Розкрити особливості реалізації соціальної та громадянської компетентності у процесі вивчення фізичної культури у старшій школі за рівнем стандарту

6. Пояснити ключові особливості реформування профільної середньої освіти відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти. Яке значення має можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії для здобувача освіти

7. У чому полягає мета профільної середньої освіти, які ціннісні орієнтири вона передбачає та які ключові компетентності має сформувати у здобувачів освіти згідно з Державним стандартом

8. Розкрити зміст освітньої галузі «Фізична культура» згідно з Державним стандартом профільної середньої освіти.

9. У чому полягає призначення змістових ліній освітньої галузі «Фізична культура» для учнів 10–11 класів рівня стандарту та як вони сприяють формуванню ключових компетентностей

10. Розкрити особливості побудови навчальної програми з фізичної культури для 10–11 класів передбачено на рівні стандарту

11. Розкрити ключові принципи реалізації навчальної програми з фізичної культури для 10–11 класів профільного рівня та її основний зміст

12. Охарактеризувати організаційні особливості фізичного виховання старшокласників.

13. Визначити та розкрити основні проблеми сучасного стану фізкультурно-спортивної роботи у закладах загальної середньої освіти, та які шляхи їх вирішення передбачені в рамках позаурочної фізкультурно-оздоровчої діяльності

14. Визначити особливості формуванні стійкої потреби учнівської молоді в здоровому й активному способі життя і заняттях спортом.

15. Визначити принципи, напрями та форми лежать в основі організації позаурочної фізкультурно-спортивної роботи в закладах загальної середньої освіти та як вони впливають на ефективність залучення учнів до активної

рухової діяльності

16. Охарактеризувати організаційно-методичні особливості позаурочної фізкультурно-спортивної роботи учнів старшої школи.

17. Назвати та охарактеризувати основні підходи до організації уроків фізичної культури з учнями спеціальної медичної групи.

18. Визначити методичні особливості організації занять фізичними вправами з учнями спеціальної медичної групи.

19. Охарактеризувати особливості змісту уроку фізичної культури учнів спеціальної медичної групи.

20. Охарактеризувати особливості дозування фізичного навантаження старшокласників, які за станом здоров'я розподілені у спеціальну медичну групу.

21. Визначити завдання, принципи та функції фізичної культури в спеціальних медичних групах (СМГ) та назвати найпоширеніші захворювання та розлади характерні для сучасних школярів старшого шкільного віку.

22. Охарактеризувати рекомендації і протипоказання щодо застосування фізичних вправ на уроках фізичної культури старшокласників спеціальної медичної групи із захворюваннями підгрупи «А».

23. Охарактеризувати рекомендації і протипоказання щодо застосування фізичних вправ на уроках фізичної культури старшокласників спеціальної медичної групи із захворюваннями підгрупи «Б» і «В».

24. Розкрити основні ознаки особистості вчителя фізичної культури.

25. Розкрити педагогічні функції вчителя фізичної культури.

26. Охарактеризувати педагогічні уміння учителя фізичної культури.

27. Розкрити педагогічну техніку вчителя фізичної культури.

28. Розкрити основні етапи та зміст підготовки вчителя до уроку фізичної культури.

29. Назвати особливості планування фізичної культури старшокласників та охарактеризувати документи планування вчителя фізичної культури.

30. Охарактеризувати методи та способи організації учнівської діяльності старшокласників на уроках фізичної культури та розкрити методичні особливості підготовки вчителя фізичної культури до уроків.

Блок «Психофізіологія професійної діяльності»

1. Охарактеризувати роль центральної нервової системи у професійній діяльності.

2. Розкрити основні принципи роботи нервової системи, що забезпечують ефективну професійну діяльність.
3. Пояснити як функціонує центральна нервова система при виконанні трудових завдань.
4. Пояснити що являє собою психофізіологічна адаптація, і як вона проявляється у професійній діяльності.
5. Пояснити механізми регуляції гомеостазу в організмі людини під час праці.
6. Охарактеризувати біологічні потреби та їх вплив на поведінку людини в професійній діяльності.
7. Розкрити поняття мотивація. Її етапи формування в контексті професійної діяльності.
8. Розкрити психофізіологічну суть монотонності праці.
9. Охарактеризувати заходи для запобігання монотонності в умовах професійної діяльності вчителя.
10. Розкрити мету та основні завдання професійної орієнтації в сучасних умовах.
11. Охарактеризувати процес адаптації працівника на новому робочому місці.
12. Охарактеризувати психологічний профіль особистості в професійній діяльності.
13. Пояснити роль темпераменту і характеру у формуванні професійної обдарованості.
14. Охарактеризувати основні функції психіки, що реалізуються у процесі професійної діяльності.
15. Пояснити вплив психіки на регуляцію трудової поведінки та мотивацію.
16. Дати визначення поняттям «емоція» і «почуття» в контексті професійної діяльності.
17. Охарактеризувати емоційні стани, що найчастіше виникають у професійній діяльності та які їх функції.
18. Обґрунтувати психофізіологічні характеристики психограми вчителя.
19. Розкрити фізіологічні і психічні фактори, що спричиняють виникнення втоми.
20. Назвати методи профілактики втоми та перевтоми які можна застосовуються у професійній діяльності вчителя.
21. Пояснити поняття «професіоналізм» та його психофізіологічні критерії.
22. Охарактеризувати рівні та етапи становлення професіоналізму у професійній діяльності.
23. Пояснити функціональний і психофізіологічний стан людини.
24. Пояснити адаптацію і гомеостазу, як виробниче середовище.
25. Пояснити функціональну асиметрію півкуль головного мозку.
26. Обґрунтувати суть і завдання професійної орієнтації.

27. Розкрити суть професійного відбору і адаптації.
28. Охарактеризувати стрес та його вплив на організм людини.
29. Розкрити зміст професіограми у процесі професійної діяльності вчителя фізичної культури.
30. Розкрити психофізіологічні критерії і рівні професіоналізму.

Блок «Ситуативні завдання»

Ситуація 1

Організований початок уроку фізичної культури є важливою передумовою його ефективності. Учні прийшли на урок після контрольної роботи. Діти збуджені, сперечаються, щось доводять один одному. Учитель намагається пояснити завдання уроку, проте більшість дітей неухважні, мимоволі продовжують обмін думками. Зауваження кільком учням дотримуватись дисципліни не заспокоїло клас. Учитель раптово замовк, сподіваючись таким чином привернути увагу учнів, проте й це не допомогло. Дорогоцінний час уроку витрачається не за призначенням.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 2

Перед початком уроку фізкультури учні зібрались у роздягальні. Жваво обмінюючись думками після контрольної роботи, діти переодягаються. Пролунав дзвоник на урок, і хлопці майже одночасно покинули роздягальню. Навздогін їм учень Н. у розпачі вигукнув: «Хто взяв мої кросівки!?» Відчувши, що хлопці в цей час повертати кросівки не збираються, учень повідомив учителя про вчинене однокласниками.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 3

На перерві вчитель фізкультури заповняє журнал біля вікна спортивного залу і на прохання учнів дозволяє їм зайти до залу за кілька хвилин до початку уроку. Два хлопчики, які відвідують секцію з боротьби, одразу ж почали енергійний поєдинок. Пролунав дзвоник на урок, діти вишикувались у шеренгу, але ці двоє починають боротися. Вчитель голосно назвав прізвище одного, потім іншого з «борців», та це на них не вплинуло. Повторне звертання не досягло мети. Час іде, учні зосереджено чекають дій учителя.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 4

Відношення учнів до шкільного майна, обладнання потребує постійної уваги з боку вчителів, шкільної адміністрації. Урок фізкультури проводиться останнім за розкладом. Завдання уроку вирішується з використанням гімнастичних мат. Наприкінці уроку учні прибирають місця занять і відносять

гімнастичні мати у відведений кут спортивного залу. Вчитель фізкультури контролює акуратність складання і помічає, що одна з мат має значне свіже пошкодження. Вчитель вишикував клас, вказав на скоєне і звертається до учнів із вимогою зізнатись у вчинку. Клас мовчить.

Як вчините ви на місці вчителя?

Ситуація 5

Проводиться урок фізичної культури. З метою розвитку фізичних якостей учитель використовує метод колового тренування. На одній із «станцій» передбачається виконання вправ з набивними м'ячами. Першою на цій «станції» займалась група хлопців. Через кілька хвилин за командою вчителя учні змінили місця занять і до з м'ячами підійшла група дівчат. На одному з м'ячів крейдою було написане спотворене прізвище учениці Н. Дівчинка вирішила не витирати написане, повідомила про це вчителя і відмовляється виконувати завдання з м'ячами.

Що ви зробите на місці вчителя в подальшому?

Ситуація 6

Одним з найважливіших елементів гри в баскетбол є кидок м'яча в кошик. Завдання уроку фізичної культури передбачає вивчення цієї вправи. Після пояснення основних елементів техніки кидка вчитель стає на відведену позначку і намагається продемонструвати вправу. Перша спроба невдала. Вчитель просить подати м'яч і виконує вправу вдруге. Проте кидок не результативний. Не досягла мети і третя спроба.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 7

Учитель уперше йде на урок фізкультури. З попередньої бесіди йому відомо, що клас із спортивного погляду підготовлений, але щодо дисципліни «важкий». Коли вчитель зайшов до залу, учні вишикувались без поспіху і майже всі про щось розмовляють. Черговий доповідає про готовність до занять. Привітавшись, відпустивши чергового, вчитель подає команди «рівняйсь», «струнко», розраховуючи таким чином заспокоїти клас. У цей час із середини строю наперед виштовхують учня. Той мало не падає, і клас реагує дружним сміхом. Учитель ставить учня перед строєм, на що учень відповідає: «А при чому тут я?!»

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 8

Урок фізичної культури. Діти старанно виконують завдання, вчитель уважно спостерігає. Під час зміни місця занять учениця М. голосно звертається до подруги. Вчитель, почувши це, з окриком називає її прізвище. На таке

звертання дівчина різко відповідає вчителю: «Підлікуйте нерви».

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 9

Урок у класі вчитель розпочав після неприємної бесіди з директором школи. Діти відразу відчули знервованість учителя. У підготовчій частині уроку виконуються бігові вправи з прискоренням. Під час виконання вправи учень Н. навмисне різко зупинився, що призвело до зіткнення кількох учнів, які виконували вправу. Вчитель не помітив винуватця і підвищеним тоном назвав прізвище одного з потерпілих, на що той кинув: «Дивитись треба!».

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 10

Професійна майстерність учителя фізкультури залежить від багатьох чинників. Зокрема, у навчання і вихованні результати залежать не тільки від рівня методичної підготовки вчителя, а й від ставлення учнів до нього як особистості. Вчителю-початківцю довелося проводити заміну уроків фізичної культури в класі, де працює досвідчений учитель (той, наприклад, терміново виїхав на семінар). На уроці вивчається тема «Баскетбол», і діти повторюють прийом і передачу м'яча. Вчитель уважно спостерігає за класом, переводячи погляд з однієї пари гравців на іншу. Помітивши рубу помилку учня М., підійшов до нього з наміром дати пораду, як її виправити. На це учень збуджено відповів: «А нас так учили».

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 11

Якість навчально-виховного процесу з фізичного виховання значною мірою залежить від атмосфери спілкування. Молодий учитель намагається бути вимогливим та категоричним у стосунках з учнями. Як наслідок – на уроках в залі незвично тихо, діти виконують завдання уроку, вчитель зосереджений та уважний, звертається до учнів лише офіційною мовою. І ось учителя призначили класним керівником класу. Під час проведення загальношкільного кросу всі учні класу з'явилися на змагання, але пробігли впівсили, фінішували майже всі одночасно і посіли останнє місце. Це стало предметом нарікань дирекції школи.

Що ви зробите на місці вчителя-класного керівника?

Ситуація 12

Навесні значна кількість уроків з біології у класі проводиться на території парку. Шлях від школи до парку займає 5 хвилин. Вчителька біології, пам'ятаючи, що на минулому тижні учні запізнились на урок фізкультури і про це зауважив завуч школи, відпустила клас задалегідь. Однак на початок уроку фізкультури знову з'явилася лише половина учнів класу.

Що ви зробите на місці вчителя фізкультури?

Ситуація 13

Під час уроку фізичної культури у класі учень Н. звернувся до вчителя з проханням дозволити йому вийти з залу. Вчитель не заперечує. У вікно спортивного залу видно, як учень підійшов до знайомої компанії, озирнувся і запалив цигарку. Через кілька хвилин він повернувся до залу і далі виконував завдання уроку. Учитель ніби не бачив його провини, однак коли підбив підсумки уроку, то попросив учня зайти до свого кабінету після закінчення першої зміни. Відчуваючи провину, хлопець у призначений час був біля дверей кабінету. Сталося так, що в цей час учителя викликав директор школи. Розмова затяглася, і учень, не дочекавшись учителя, пішов зі школи.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 14

Педагогічний досвід свідчить, що шляхи та способи створення робочої атмосфери та порядку на уроках суттєво відрізняються у різних учителів. Учні дуже швидко звикають до вимог учителя. У разі високої вимогливості та принциповості з боку вчителя дисципліна в його присутності на уроках гарантована. Проте склалося так, що у класі необхідно було зробити заміну. І на урок прийшов інший учитель фізкультури, який працює в школі перший рік. Дізнавшись про це, більшість учнів класу не з'явилася на урок. Присутнім учитель дозволив самотійно пограти у волейбол. Наступного дня колеги зустрілись і відбулась відверта розмова з цього приводу.

Що ви зробите на місці вчителя, який постійно працює в цьому класі?

Ситуація 15

На уроці фізичної культури вивчається стрибок через гімнастичний козел. Після відповідного навчання переважна більшість дівчат справляється із завданням. Але учениця М. уже вкотре розбігається, а виконати вправу не може. Втративши впевненість у можливості виконати вправу, дівчина сідає на гімнастичну лаву. Вчитель вимагає встати, сам займає місце для під страховки, дівчина знову розбігається, але виконати завдання не може і відмовляється від подальших спроб.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 16

Як свідчить практика, додаткового клопоту вчителів фізкультури завдають учні, які на уроці скаржаться на погане самопочуття. Більшість учителів вважають, що такі діти повинні бути присутніми на уроках і по змозі брати участь у навчально-виховному процесі. Учитель починає урок у класі. Один із учнів прийшов у повсякденному одязі і сказав, що погано себе почуває. Вчитель не став з'ясовувати подробиць, показав рукою на гімнастичну лаву.

Під час уроку, коли вчитель демонстрував вправу, учень непомітно для вчителя вийшов із залу. Учні це бачили, але ніхто не сказав. Учитель помітив відсутність учня лише в кінці уроку.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 17

Прокоментуйте узагальнення В. Сухомлинського: «Інтереси, здібності, нахили і навіть весь життєвий шлях учнів багато в чому залежить від того, чия непереборна сила впливала на його інтелект у роки отрочтва і юності». Дайте відповідь:

Значення якого фактору (біологічного чи соціального) у формуванні особистості підкреслюється у цих словах педагога?

Ситуація 18

Прокоментуйте твердження В. Сухомлинського, який вважав недопустимим змагання, «де єдиним критерієм успіху є швидкість рухів».

Чи підтримуєте Ви думку В. Сухомлинського?

Ситуація 19

Прокоментуйте звернення до вчителів педагога-новатора Ш. Амонашвілі: «Вірте в дитину. Вірити треба навіть тоді, коли опускаються руки, коли зробив все, а нічого не виходить. Пам'ятайте, що доля дитини залежить тільки від Вас. Якщо в дитину ніхто не вірить, вона стає зовсім безпорадною, їй ні на кого обіпертися, і ми обов'язково втрачаємо її».

Значення якого методу педагогічного впливу у процесі перевиховання важковиховуваних підлітків підкреслюється у цих словах?

Ситуація 20

Викладіть своє розуміння і ставлення до висловлювання П'єра де Кубертена, французького громадського діяча, історика, літератора, педагога, ініціатора організації сучасних Олімпійських ігор, який в «Олімпійських мемуарах» писав: «Спорт – це не просто прекрасне проведення часу. Кожному чоловікові, жінці, дитині спорт надає змогу самовдосконалюватися, досягти певної незалежності у своїй професії та житті. Спорт є природним супутником людини, і ніщо його не замінить».

Ситуація 21

Під час командної гри учениця займає пасивну позицію, не проявляє ініціативи та уникає взаємодії з однокласниками. Коли вчитель пропонує їй виконати окреме завдання, дівчина погоджується, але діє нерішуче. Зіткнувшись із труднощами, швидко втрачає впевненість у власних можливостях і припиняє спроби виконати завдання.

Що ви зробите на місті вчителя?

Ситуація 22

В. Сухомлинський багато висловив думок щодо занять фізичною культурою і спортом. Так, на його думку, діти «з самого малечку повинні залучатися до посильних фізичних навантажень». Саме тому у Павлиській середній школі, що умовно названа «Школою радості» павлиські діти брали участь у різноманітних спортивних іграх. За допомогою учнів старших класів був обладнаний ігровий майданчик, поставлені гойдалки, школа була забезпечена достатньою кількістю м'ячів, скакалок. У другому класі діти захоплювалися метанням диска та м'яча, лазінням по жердині й канату, грали у настільний теніс тощо. Звичка до ранкової гімнастики, яка виробилась у «Школі радості», продовжувала підтримуватись у підготовчій школі. Після гімнастики на свіжому повітрі діти приймали душ, влітку купалися в ставку, плавали, а в зимові місяці обливалися водою до пояса. Осінні, зимові та весняні канікули школярі проводили на свіжому повітрі – у походах, у лісі, горах. Як і в «Школі радості» діти ставали на лижі, каталися з гірок, організовували змагання. Літні канікули використовувалися також для загартовування організму, зміцнення здоров'я дітей.

Проаналізуйте з прочитаного уривку заходи щодо збереження здоров'я дітей, які проводилися у Павлиській середній школі, де директором був відомий вітчизняний педагог Василь Олександрович Сухомлинський (1918–1970 рр.).

Запропонуйте Ваші варіанти вирішення проблеми загартовування організму, зміцнення здоров'я дітей.

Ситуація 23

Учитель фізкультури відпустив чергового, а призначений замість нього учень на відріз відмовився мити підлогу в спортзалі, бо його чергування виявилось поза чергою. Викладач заявив: «Нічого, діти, підлогу він усе-таки виміє!» Учні розійшлися, але впертий учень мовчки всівся на гімнастичну лаву, не виказуючи ніякого бажання прибирати зал. Учитель, не подаючи виду, що хвилюється, вів записи в зошиті. Час між тим ішов. Що здійснити? Прикрикнути? Погрожувати майбутніми карами?

Як вчинити педагогу в даній ситуації?

Запропонуйте методи виховного впливу, які б, на Вашу думку, сприяли розв'язанню даної ситуації.

Ситуація 24

Ви потрапили до класу, в якому більша частина учнів негативно ставиться до занять фізкультурою і спортом.

Як Ви будете формувати мотиви навчання, щоб подолати це явище?

Ситуація 25

Прокоментуйте розповідь тренера зі спортсменами на передзмагальному етапі: «Один раз він приїхав з командою дівчат-ковзанярок на змагання. За тиждень уся команда загрипувала. Але вже за день до стартів усі виликувались і лікар дозволив їм брати участь у змаганнях. Напередодні навіть провели легке тренування, але настрої в усіх був поганий – відчувалась хвороба, що навіть жарти тренера не змогли «настроїти» дівчат на змагання. І тоді розповів дівчатам, як боровся зі зламанним ребром І. Коткас на першості Європи, як грав у Мельбурні зі зламанною ключицею футболіст Н. Тищенко, як боролась за перемогу М. Ісакова, і дівчата потроху ожили. Незважаючи на переможену хворобу вони виступили краще, ніж коли-небудь; одна із спортсменок стала призером змагань».

Значення якого прийому бесіди виховання підкреслюється у цій розповіді тренера?

Ситуація 26

Виявляється, у видатного хіміка Д. Менделєєва є робота з педагогіки, яка торкається питань фізичного виховання. Це стаття «Екзамени». Уже з перших абзаців читача вражає судження про «страждання фізичні і моральні, які переживають у ході екзамену як і ті, хто відповідає, так і ті, хто питає». Зверніть увагу: двобічний процес.

Як Ви думаєте, у чому виявляються фізичні і моральні страждання? Якщо напруження тих, хто відповідає, можна пояснити, то в чому страждання викладача? Хто чи що створює стресову ситуацію і чи можна її уникнути?

Ситуація 27

Прокоментуйте висновок великого польського педагога-гуманіста Януша Корчака: «Похмурий погляд, догана, жарт, порада, словесне заохочення – ось лікувальні процедури, які треба призначати в малих або великих дозах, частіше чи рідше в залежності від конкретного випадку і особливостей організму».

Дайте відповідь: «Які методи і прийоми виховання називає великий педагог-гуманіст?»

Ситуація 28

Прокоментуйте поради В. Сухомлинського щодо питань самовиховання у фізичній культурі. Зокрема:

– Здоров'я – це повнота духовного життя, радість, ясний розум. Твоє здоров'я – у твоїх руках.

– Найважливіше джерело здоров'я – навколишня природа, повітря, сонце, вода, літня спека й зимова холоднеча, тінисті гаї й квітучі поля конюшини. Живи й трудися серед природи. Прокидайся рано, вставай до сходу сонця... Іди в поле, дихай свіжим повітрям, умий руки й обличчя росою – це справжня казкова вода. Повітря, насичене ароматом квітучих і досягаючих хлібів, має цілющі властивості. Хто дихає цим повітрям у літню пору, ніколи не хворіє

легеневими хворобами.

– Зроби для себе правило: щоденно прокинувшись, одразу ж зроби ранкову гімнастику. Влітку спи надворі, на сіні чи свіжій соломі. Сіно та солома виділяють фітонциди, які уберегають від грипу.

– Змушуй себе кожного ранку робити холодні обтирання. Купайся в ставку якнайдовше – до осінніх заморозків. У зимові дні витирай ноги (до колін) снігом – до відчуття тепла... Не бійся вийти босим на кілька хвилин на сніг – це добре загартування для ніг, і для всього організму.

– Жодного дня без фізичної праці... У постійній повсякденній праці – людське довголіття. Хто трудиться з раннього дитинства до глибокої старості, той до останніх днів життя залишається повноцінним.

Висловіть своє ставлення до порад педагога.

Ситуація 29

Під час командної гри на уроці фізичної культури учні порушують правила або не дотримуються дисципліни. Зауваження кільком учням дотримуватись дисципліни не заспокоїло клас. Учитель раптово замовк, сподіваючись таким чином привернути увагу учнів, проте й це не допомогло. Дорогоцінний час уроку витрачається не за призначенням.

Що ви зробите на місці вчителя?

Ситуація 30.

Учениця соромиться брати участь у парних та командних вправах. На вимогу вчителя вона підходить до виконання завдання, при цьому педагог займає місце для страховки. Дівчина кілька разів намагається виконати вправу, проте через невпевненість не завершує її та зрештою відмовляється від подальших спроб.

Що ви зробите на місці вчителя?

11. Методичні рекомендації з підготовки і складання Атестаційного Екзамену

Блок «Психологія профільної середньої освіти»

1. Розкрити предмет і завдання навчальної дисципліни «Психологія профільної середньої школи». Загальний опис, структура та основні категорії навчального курсу «Психологія профільної середньої школи». Основні завдання і функції дисципліни «Психологія профільної середньої школи» на етапі трансформаційних змін в Україні. Реалії та перспективи профільної середньої освіти в Україні: досвід Європи.

2. Охарактеризувати психологічні особливості забезпечення якості профільної середньої освіти. Місце психології профільної середньої школи в системі психологічного знання. Форми та методи професійної орієнтації з учнями профільної середньої школи: зміст, особливості та основні

групи. Модель практичної методики з профорієнтації. Методи і принципи психологічного дослідження у психології профільної середньої школи.

3. Пояснити психологічні основи організації профільного навчання у профільній середній школі. Психологічні складові організації профільного навчання: зміст, мета, принципи і напрями. Диференціація як методологічна основа профільного навчання. Категоріальний апарат профілізації. Форми та методи професійної орієнтації зі школярами: зміст, особливості та основні групи. Модель практичної методики з профорієнтації.

4. Охарактеризувати психологічні особливості суб'єкта профільного навчання. Місце рефлексії в процесі профільного навчання. Взаємопов'язаність зміни рефлексивних процесів особистості та її конкурентоспроможності в соціально-професійному середовищі. Рівні усвідомлення процесів особистісного та професійного розвитку та їх прояв у підлітковому віці.

5. Обґрунтувати значення мотивації і викладання: практичні аспекти реалізації у профільній середній школі. Соціально-психологічні особливості підлітковому віку: підліток як суб'єкт власної навчальної діяльності. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Професійна мотивація. Основні критерії вибору професії. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності підлітків. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців. Способи контролю факторів активації педагогом для зниження тривожності підлітків.

6. Пояснити суть мотивації професійних досягнень та її значення для учнів. Мотивація досягнення успіху. Мотивація остраху невдач. Поняття «завчена безпорадність». Процес виникнення завченої безпорадності (за Т.І. Дучимінською) та її прояви на етапах професіоналізації особистості.

7. Визначити психологічні основи профільного самовизначення учнів. Психологічний зміст професійного та особистісного самовизначення. Підходи до проблеми професійного самовизначення. Типи, рівні та етапи професійного самовизначення. Теорії професійного самовизначення. Психодинамічні теорії (З.Фройд, А.Адлер, К.Хорні). Теорія батьківських установок Еллі Роу. Сценарна теорія Еріка Берна. Теорія професійного розвитку Дж. С'юпера. Теорія рис особистості Дж. Холланда. Теорія компромісу з реальністю Е. Гінзберга.

8. Проаналізувати механізми психологічного впливу як один із факторів якісної освіти у профільній середній школі. Змістовно-сміслова характеристика поняття «психологічний вплив». Психологічний вплив як дія. Форми соціальних впливів: наслідування, навіювання, конформність, переконання. Характеристика видів психологічних впливів.

9. Охарактеризувати впливовість особистості та способи протистояння неконструктивним впливам. Фактори впливовості: когнітивні, емоційні, індивідуально-особистісні, соціально-психологічні, часові. Закон міжособистісного уподібнення. Поняття асертивності. Терпимість в структурі психологічних впливів викладача. Маніпулювання в системі

«вчитель-учень» як механізм психологічного впливу. Психологічні особливості розвитку професійної рефлексії.

10. Розкрити зміст проблеми профпридатності людини у своїй професії. Поняття і основні напрями профорієнтації. Типи професійної орієнтації. Специфічні принципи профорієнтації. Значення профорієнтації для суспільства й особистості. Структура професійно обумовленої особистості.

11. Охарактеризувати основи професіографії та класифікації професій. Поняття «професія», «спеціальність», «кваліфікація». Класифікації професій: Є.О. Клімова, класифікація Дж. Холланда, класифікація Кьюдера. Основні принципи вивчення професії. План опису професії. Структура професіограми. Методи професіографічних досліджень.

12. Визначити складові професійної спрямованості особистості. Сутність понять «професійна спрямованість» та «професійний інтерес». Структура професійної спрямованості. Стадії становлення та психологічний зміст феномену. Вплив батьків на формування професійних інтересів. Якісні показники професійної спрямованості особистості.

13. Охарактеризувати психологічні особливості особистісного зростання і розвитку підлітків на етапі профілізації. Психологічна характеристика підліткового віку. Суперечливості та кризи підліткового віку. Формування психологічної готовності підлітка до професійного вибору. Специфіка освітньої соціалізації у психології профільної середньої школи. Психологічні механізми соціалізації: легальна, традиційна, харизматична.

14. Проаналізувати основні напрямки розвитку soft-skills розвитку кар'єрної спрямованості учнів у профільній середній школі. Поняття soft-skills і hard-skills. Визначення здібностей та професійних компетенцій особистості. Поняття професійної кар'єри. Методи і форми планування кар'єрного розвитку. Типи моделей розвитку кар'єри.

15. Обґрунтувати доцільність використання технік розвитку кар'єрної спрямованості учнів у профільній середній школі. Техніки аналізу професійного самовизначення, професійної ідентичності особистості. Техніки постановки цілей. Техніки розвитку стресостійкості. Техніки формування комунікативної компетентності. Техніки пошуку ресурсів особистості. Лідерство, впевненість в собі, самооцінка.

Блок «Педагогіка профільної середньої освіти»

16. Розкрити мету, завдання та основні категорії педагогіки профільної середньої освіти.

Педагогіка профільної середньої освіти як галузь педагогічної науки. Профільний ступінь середньої освіти як інституційна форма індивідуалізації навчання, яка підкріплена відповідними стандартами та організаційними особливостями.

Предмет педагогіки профільної середньої освіти як спеціально організований, цілеспрямований, творчий процес формування ціннісно-

змістовних суб'єкт-суб'єктних морально-естетичних виховуючих відносин учителів та учнівської молоді. Об'єкт педагогіки профільної середньої освіти як вся життєдіяльність старшокласника, організовані і стихійні відносини, прямі і опосередковані, позитивні і негативні впливи, що виникають у процесі становлення особистості у школі, сім'ї, оточуючому середовищі та які визначають ціннісні пріоритети соціалізації та професійне самовизначення.

Категорії педагогіки профільної середньої освіти: профільне навчання, профільний ступінь загальної середньої освіти, профорієнтація, ціннісно-змістовні суб'єкт-суб'єктні відносини, розвиток особистості учня профільної школи, самовдосконалення старшокласника.

Мета профільного навчання. Забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки. Значення неперервної освіти впродовж усього життя. Виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання та мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

17. Пояснити сутність, структуру та принципи організації профільного навчання в старшій школі.

Концепція Нової української школи (2017 р.). Основні положення документу. Профільна освіта як процес індивідуального та диференційованого засвоєння знань. Навчання учнів 10-12-х класів за інтересами, компетентностями, планами щодо самореалізації. Зміни у структурі, змісті й організації освітнього процесу відповідно врахування нахилів, здібностей, можливостей учнів. Базові загальноосвітні предмети, профільні предмети, спеціальні курси та курси за вибором.

Профільна школа як інституційна форма реалізації мети профільної освіти. Визначення профілю навчання на основі урахування інтересів та можливостей учнів, перспектив здобуття подальшої освіти і професійних перспектив учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону.

Принцип як керівна ідея, основне положення, основна вимога до організації і проведення навчально-виховного процесу. Основні принципи профільного навчання: фуркації, варіативності й альтернативності, наступності та неперервності, гнучкості, діагностико-прогностичної реалізованості.

18. Охарактеризувати напрями профільного навчання в старшій школі та здійснити аналіз їх диференціації за профілями.

Профіль навчання як спосіб організації диференційованого навчання. Поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених навчальних дисциплін.

Визначення профілю навчання. Урахування інтересів та можливостей учнів. Перспективи здобуття подальшої освіти і професійних перспектив учнівської молоді. Кадрові, матеріально-технічні, інформаційні ресурси закладу загальної середньої освіти. Соціокультурна і виробнича інфраструктура району та регіону.

Напрями профільного навчання у старшій школі за професійною орієнтацією та особливостями змісту навчання: академічний і професійний. Академічний профіль: цільова орієнтація, типи профільних закладів, форма державної підсумкової атестації старшокласників. Професійний профіль: цільова орієнтація, типи профільних закладів, форма державної підсумкової атестації старшокласників.

Напрями навчання у профільній школі за освітніми галузями: суспільно-гуманітарний, філологічний, природничо-математичний, технологічний, художньо-естетичний, спортивний. Диференціація за профілями.

Інтегровані профілі, що поєднують різні галузі: гуманітарно-правовий, природничо-інформаційний, інженерно-технологічний та ін.

19. Проаналізувати зміст профільної середньої освіти в контексті концепції «Нова українська школа».

Профільна спрямованість навчання як провідна ідея старшої ланки загальної середньої освіти у світовому та європейському освітніх просторах. Провідні підходи до визначення змісту освіти у профільній школі.

Профільне навчання як дійова форма практичного впровадження ідеї гуманізації шкільної освіти. Основна функція профільного навчання. Посилення демократизації освітнього процесу у профільній школі, його децентралізація, демократизація та індивідуалізація.

Освіта як це процес і результат засвоєння систематичних знань, умінь і навичок, одержаних у результаті навчання і за певний його період.

Зміст освіти у профільній школі як єдність системи знань про природу, суспільство, способи діяльності; системи загальних, інтелектуальних і практичних навичок і вмінь; досвіду творчої діяльності, досвіду емоційно-вольового ставлення до світу. Структурні елементи змісту освіти в профільній школі.

Наука і культура як джерела, що формують зміст освіти у профільній школі. Відповідність змісту освіти сучасному стану науки. Наукові вимоги щодо змісту освіти у профільній школі.

Нормативно-дидактичне забезпечення змісту освіти у профільній школі.

20. Охарактеризувати дидактичні засади сучасного уроку в старшій школі.

Сучасні виклики організації навчального процесу в старшій школі. Урок як основна форма організації профільного навчання в старшій школі. Відмінності уроку в профільній школі від уроку в основній школі.

Типологія та структура уроків в старшій школі. Структурні елементи уроку та їх особливості. Проектування основних етапів уроку. Методика цілепокладання та рефлексії. Профільна спрямованість навчального матеріалу. Організаційно-діяльнісний компонент уроку. Особливості структури різних типів уроків у профільній школі.

Організація різних видів діяльності учнів. Самостійна пізнавальна діяльність учнів. Групова та командна взаємодія. Дослідницька та пошукова робота старшокласників. Практико-орієнтовані завдання профільного спрямування.

Нестандартні та інноваційні уроки в системі профільного навчання. Інтегрований урок. Бінарний урок. Урок-дослідження. Урок-стартап. Імітаційно-моделюючі та рольові уроки.

Підготовка вчителя до уроку в старшій школі. Тематично-модульне і поурочне планування. Технологічна карта уроку. Методичний самоаналіз уроку.

Психолого-педагогічні вимоги до уроку в старшій школі. Використання на уроці національної культури і традицій українського народу. Шляхи модернізації сучасних уроків у напрямку індивідуалізації та диференціації профільного навчання.

21. Визначити роль базових і профільних навчальних предметів як головних компонентів профільної освіти.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти як документ, що визначає зміст навчання і вимоги до підготовки старшокласників.

Інваріантний і варіативний компоненти змісту освіти у профільній школі. Система базових навчальних предметів як складова інваріантного компонента змісту освіти в старшій (профільній) школі: українська мова та література, іноземна мова, історія України та всесвітня історія, математика, природознавство, фізична культура. Реалізація цілей і завдань загальної середньої освіти за допомогою вивчення базових навчальних дисциплін.

Профільні предмети як навчальні дисципліни, що реалізують цілі, завдання і зміст кожного конкретного профілю. Поглиблене вивчення змісту профільних навчальних дисциплін: більш повне опанування понять, законів, теорій; використання інноваційних технологій навчання; організації дослідницької, проектної діяльності; профільної навчальної практики учнів тощо.

Прикладне спрямування вивчення профільних предметів за рахунок інтеграції знань і методів пізнання та застосування їх у різних сферах діяльності. Вибір профільних предметів. Перелік профільних навчальних дисциплін для старшої (профільної) школи, встановленого Міністерством освіти і науки України.

22. Оцінити значення спеціальних та факультативних курсів у системі профільної освіти.

Спеціальний курс у системі профільного навчання. Зміст спеціальних курсів навчального профілю як органічний складник його змісту. Вибір спеціальних курсів на рівні навчального закладу: формування певного профілю навчання.

Основні види спеціальних курсів. Завдання кожного виду. Спеціальні курси поглиблення і розширення змісту окремих розділів профільних предметів. Практико-орієнтовані спеціальні курси. Спеціальні курси знайомства з новими галузями знань, не представленими у змісті непрофільних і профільних предметів. Спеціальні курси з наукових основ сучасних виробництв і технологій. Спеціальні курси міжпредметного узагальнюючого характеру. Спеціальні курси забезпечення професійної підготовки старшокласників.

Факультативний курс у системі профільного навчання як один із механізмів реалізації принципу демократизму в освіті старшокласників. Види факультативів: факультативні курси, спрямовані на поліпшення загальноосвітньої підготовки з непрофільних предметів, передбаченої Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти; факультативні курси з галузей знань і видів діяльності, невідображених у змісті загальної середньої освіти.

23. Пояснити сутність інноваційних методів і цифрових технологій у профільному навчанні.

Методи навчання як багатоякісне і багатовимірне педагогічне явище. Прийоми навчання як елементи певного методу чи групи методів. Поняття «засоби навчання» у вузькому й широкому розумінні. Класифікація методів навчання у педагогічній науці.

Характеристика інноваційних методів профільного навчання: інтерактивні (мозковий штурм, сторітелінг, коучинг, скрайбінг, кейс-метод); ігрові (квест, гейміфікація, інтелектуальні ігри, ділові ігри, дидактичні ігри); інформаційно-комунікаційні (дебати, діалог, дискусія, сократівська діалогічна евристика, комунікаційний тренінг); методи самореалізації у профільному навчанні (метод проєктів, «перевернутий клас»).

Сучасні педагогічні технології в старшій школі. Технологія розвитку критичного мислення. STEM-освіта та міждисциплінарні технології.

Цифрові технології навчання як засіб оптимізації освітнього процесу в старшій школі (хмарні технології, мобільні додатки, онлайн-інструменти, інфографіка, інтерактивний мультимедійний контент).

Особистісний рівень профільного навчання з комп'ютерною підтримкою.

24. Описати методи та засоби створення мультимедійних навчальних дисциплін у профільній школі.

Мультимедійна профільна навчальна дисципліна як сучасний інтерактивний освітній комплекс, розроблений у контексті профільного навчання старшокласників.

Форми репрезентації навчального матеріалу (текст, аудіо, відео, анімація, графіка, віртуальні моделі) з можливостями інтерактивної взаємодії.

Структура мультимедійної профільної навчальної дисципліни: контентний компонент (змістовий матеріал відповідно до профілю), процесуальний компонент (способи діяльності та взаємодії), результативно-діагностичний компонент (інструменти вимірювання й оцінювання досягнень) у цифровому форматі.

Основні форми онлайн-комунікації. Синхронна комунікація у форматі відеоконференцій (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams). Асинхронна комунікація (електронна пошта, месенджери та форуми навчальних платформ). Спільна робота в цифрових документах, презентаціях і дошках (Google Docs, Padlet, Miro). Інтерактивні опитування й тестування з миттєвим зворотним зв'язком. Навчальні чат-боти для оперативних консультацій. Віртуальні лабораторії та симуляції для практичного опанування профільних дисциплін. Проєктна комунікація в спеціалізованих цифрових середовищах.

Інструментарій дистанційного профільного навчання: відео, онлайн-дошки, тести, практика та інструменти формувального оцінювання, інтерактивні сервіси миттєвого опитування. Цифрова творчість учнів.

25. Обґрунтувати роль поточного та формувального оцінювання в освітньому процесі старшої школи.

12-бальна шкала і 4-рівнева система оцінки знань учнів у сучасній старшій школі. Рейтингова система оцінювання знань старшокласників.

Основні види контролю успішності старшокласників. Поточне і формувальне оцінювання в старшій школі: мета, предмет, функції, методи і прийоми оцінювання, інструментарій оцінювання, фіксування результатів.

Підсумкове оцінювання вивчення навчальних дисциплін у старшій школі. Державна підсумкова атестація випускників старшої школи. Зовнішнє незалежне оцінювання: мета, завдання та нормативно-правове забезпечення.

Визначення результатів зовнішнього незалежного оцінювання. Використання он-лайн курсів для підготовки до ЗНО.

Дидактичні вимоги до оцінювання знань, умінь і навичок учнів старшої школи. Формування умінь самоконтролю, об'єктивної самооцінки та самовідносин старшокласників, керівна роль учителя в цих процесах.

Методики розроблення тестів для контролю знань учнів старшої школи. Проблема співвідношення письмових і усних форм контролю.

Система контролю якості навчання в дистанційному курсі. Види контролю при дистанційному навчанні. Основні психолого-педагогічні вимоги до контрольних-діагностичних завдань.

26. Розкрити особливості інклюзивного навчання в системі профільної освіти.

Закономірності виникнення, сутність і місце інклюзії в єдиній системі освіти України. Національне законодавство в сфері інклюзивної освіти.

Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Категоризація дітей з особливими освітніми потребами в світлі реформування системи загальної середньої освіти в Україні. Освітні труднощі та підтримка дітей з особливими освітніми потребами в процесі профільного навчання та особистісно-соціального розвитку в старшій школі.

Особливості організації інклюзивного навчання в старшій (профільній) школі. Забезпечення змісту інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Командний підхід як умова реалізації змісту профільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами в процесі профільного навчання. Особливості та технологія створення програми профільного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

Інструментальний кейс інклюзивного навчання в системі профільної середньої освіти. Технологізаційні кластери інклюзивної профільної освіти. Базові позиції як каркас побудови практики профільного навчання дітей з особливими освітніми потребами: інклюзія, безбар'єрність, універсальний дизайн, розумне пристосування.

27. Охарактеризувати напрями профорієнтаційної роботи в основній і старшій школі.

Профільна діагностика як процес встановлення і комплексне вивчення здібностей, мотивів та інтересів, навчальних досягнень і результатів допрофільної підготовки учнів, які характеризують можливості їх навчання за певним профілем.

Профільна орієнтація. Профільне консультування. Інформаційна робота в допрофільній підготовці. Ефективність допрофільної підготовки.

Система профорієнтації як підсистема загальної системи трудової підготовки школярів, безперервного навчання й виховання. Комплекс завдань професійної орієнтації. Компоненти системи професійної орієнтації: організаційно-функціональна підсистема, логіко-змістовна підсистема, особистісна підсистема, управлінська підсистема. Функції системи професійної орієнтації.

Форми і методи профконсультаційної роботи як засоби забезпечення підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення. Трансформація інтересу до професії у професійний інтерес і побудова на цій основі професійних намірів старшокласника. Спрямованість форм та методів профконсультаційної роботи у 10-12 класах школи на активізацію професійного самовизначення учнів у процесі профільного навчання, здійснення фахової спеціалізації.

28. Пояснити особливості допрофільної підготовки та здійснити аналіз інформаційної взаємодії в освітній мережі.

Освітня мережа. Можливості мережевої взаємодії. Використання відкритого освітнього простору при організації допрофільної підготовки. Освітня мережа як сукупність установ, що мають загальні цілі та ресурси їх досягнення та єдиний центр управління.

Муніципальна освітня мережа як об'єднання різних типів освітніх установ: загальноосвітні школи, заклади додаткової освіти, психолого-валеологічні і профорієнтаційні служби. Форми і напрями взаємодії в освітній мережі.

Інформаційна робота у рамках освітньої мережі. Планування дій по інформуванню учнів та їх сімей про освітні можливості, територіально доступні їм у допрофільній і профільній підготовці. Інформація щодо продовження навчання за обраним профілем, отримання професії, продовження освіти, відвідування курсів за вибором, проходження психологічного тестування і консультацій, професійних випробувань, тестові й рейтингові іспити та ін.

Освітня мапа як мапа муніципального суб'єкту (міста, району, мікрорайону), на яку нанесено всі загальноосвітні початкові заклади та заклади додаткової освіти та інші організації та установи на базі яких передбачається здійснювати допрофільну підготовку і профільне навчання. Види освітніх мап: буклет, брошура, плакат.

Курси по вибору, профільна орієнтація і робота профорієнтації у відкритому освітньому просторі. Види курсів по вибору: предметні, міжпредметні, організаційні. Використання портфоліо в атестації

дев'ятикласників і конкурсний прийом в 10-ті профільні класи в умовах мережевої взаємодії.

29. Оцінити професійну компетентність учителя профільної школи у світлі трансформації загальної середньої освіти в Україні.

Сучасний Учитель старшої школи – Людина, Особистість, Громадянин, Професіонал. Специфіка взаємодії учителя й учнів в старшій школі. Спрямованість взаємодії вчителя й учня на професійне самовизначення старшокласника.

Учитель старшої школи як референтна особистість для учнівської молоді. Складові позитивного особистісного іміджу вчителя старшої школи – атракція, асертивність, фасцинація.

Перший міжособистісний контакт вчителя й старшокласників як акт ціннісно-змістовної взаємодії та його результат. Алгоритм перебігу першого міжособистісного контакту вчителя й учнів на індивідуально-гуманістичній основі. Індивідуально-гуманістичне спілкування вчителя й учня в старшій школі. Вимоги до діалогічного спілкування вчителя і старшокласника.

Сутність і мистецтво взаєморозуміння вчителя й учня. Гуманістична спрямованість професійної діяльності вчителя як визначальний чинник формування міжособистісного взаєморозуміння вчителя й старшокласника. Особливості особистісних проявів учителя. Виховні позиції вчителя старшої школи у взаємодії зі старшокласниками. Індивідуально-гуманістичний підхід у взаємодії зі старшокласником.

Правила створення ситуації довіри у взаємодії вчителя і учнівської молоді. Умови виникнення стійкого інтересу в учнів до навчального предмету і до особистості вчителя. Відповідність зовнішнього вигляду вчителя педагогічному етикету. Психолого-педагогічні умови ефективності взаєморозуміння вчителя й учнів у профільній школі.

30. Охарактеризувати специфіку виховання старшокласників у системі профільної середньої освіти.

Модернізація процесу виховання особистості у профільній школі. Виховання як процес віддзеркалення індивідуальних рис людської взаємодії і тенденцій і закономірностей конкретно-історичних суспільних відносин. Національне як першооснова загальнолюдського. Становлення світосистемності на основі створення єдиного світового інформаційного простору.

Педагогічна синергетика як сфера сучасного педагогічного знання, яка ґрунтується на законах і закономірностях самоорганізації та саморозвитку освітньо-виховної системи. Синергетичні орієнтири національного виховання учнівської молоді в контексті феномену глобалізації освіти.

Компетентність з проблеми відродження, збереження і розвитку національних традицій виховання. Опора у вихованні на абсолютно вічні цінності. Єдність культурного, духовного та інтелектуального освітньо-виховного середовища. Єдність родинного і суспільного виховання.

Використання технологій виховання учнівської молоді на національно-культурних традиціях українського народу у виховному процесі старшої школи.

*Блок «Методика навчання фізичної культури
в профільній середній освіті»*

31. Охарактеризувати основні напрями та етапи реформування загальної середньої освіти в Україні були визначені Концепцією «Нова українська школа»?

Причини необхідності реформи (1992–2016 рр.) Основні напрями реформування. Етапи реалізації Концепції «Нова українська школа» (старт реформи початкової школи, нові програми, підвищення кваліфікації вчителів, створення е-платформи. розробка стандартів базової середньої освіти, формування мережі опорних шкіл, створення системи внутрішнього забезпечення якості освіти. запровадження стандартів профільної школи, створення мережі профільних закладів, скорочення бакалаврських програм, запуск 12-річної школи до 2029 року.) Очікувані результати.

32. Розкрити зміст законодавчого та програмно-нормативного забезпечення процесу фізичного виховання учнів старшого шкільного віку.

Конституція України про право на заняття фізичним удосконаленням, життя і здоров'я громадян. ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» про загальні правові, соціальні, економічні і організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Програма Президента «Здорова Україна». Порядок проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України. Програми з фізичної культури.

33. Пояснити, у чому полягає мета і завдання фізичного виховання учнів старшого шкільного віку відповідно до навчальних програм з фізичної культури для 10–11 класів (рівень стандарту та профільний рівень)?

Загальна мета фізичного виховання у старшій школі. Завдання фізичного виховання (спільні для обох рівнів). Особливості реалізації завдань у програмі на рівні стандарту. Особливості реалізації завдань у програмі на профільному

рівні. Формування ключових компетентностей.

34. Пояснити, яким чином навчальна програма з фізичної культури для 10–11 класів (рівень стандарту) сприяє формуванню ключової компетентності «Уміння вчитися впродовж життя»?

Спрямованість навчальної програми на формування умінь розв'язувати проблемні завдання у сфері фізичної культури і спорту. Досягнення конкретних цілей у фізичному самовдосконаленні. Уміння розробляти індивідуальні оздоровчі програми з урахуванням власних можливостей, мотивів та потреб. Навички пошуку, аналізу та систематизації інформацію у сфері фізичної культури для самоосвіти та мотивації до фізичного вдосконалення протягом життя.

35. Розкрити особливості реалізації соціальної та громадянської компетентності у процесі вивчення фізичної культури у старшій школі за рівнем стандарту?

Організація командної рухової діяльності, розвиток умінь спілкуватися, нівелювати конфлікти. Дотримування принципів чесної гри (Fair Play), повага до суперника. Сприйняття поразки та шляхи досягнення перемоги. Співпраця, толерантність, відповідальне ставлення до здоров'я та спільної діяльності в команді.

36. Поясніть ключові особливості реформування профільної середньої освіти відповідно до Державного стандарту профільної середньої освіти. Яке значення має можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії для здобувача освіти?

Загальний контекст реформи (початок третьої фази реформи загальної середньої освіти, орієнтація на компетентнісний підхід до навчання, впровадження профільної школи (10–12 класи) за новим стандартом, поступова підготовка: пілотування з 2025 року).

Структура профільної середньої освіти (перший цикл (10 клас), другий цикл (11–12 класи)). Напрями здобуття профільної освіти (академічний, професійний).

Індивідуальна освітня траєкторія. Значення нововведень:

37. У чому полягає мета профільної середньої освіти, які ціннісні орієнтири вона передбачає та які ключові компетентності має сформувати у здобувачів освіти згідно з Державним стандартом?

Профільна середня освіта — це не лише академічна підготовка, а й формування особистості з чіткими ціннісними орієнтирами та життєво необхідними компетентностями.

Мета профільної середньої освіти та її націленість на розвиток особистості учня, формування української національної та громадянської

ідентичності, забезпечення життєвої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікаційних навичок, соціалізації, підготовку до свідомого вибору життєвого шляху, професії, освіти впродовж життя, патріотизм, духовні цінності, оборонна свідомість, повага до прав людини, гендерна рівність, виховання екологічної відповідальності, самоповаги та поваги до інших.

Зміст ключових ціннісних орієнтирів профільної освіти. Ключові компетентності, які формуються та розкрити зміст однієї з них.

38. Розкрити зміст освітньої галузі «Фізична культура» згідно з Державним стандартом профільної середньої освіти.

Мета освітньої галузі «Фізична культура». Компетентнісний потенціал галузі (формування всіх ключових компетентностей, зокрема: соціальних і громадянських (через командну гру, етичну поведінку, лідерство); підприємливості (через самоменеджмент і відповідальність); навчання впродовж життя (через самостійне планування фізичної активності); екологічної та здоров'язбережувальної (через культуру руху й турботу про здоров'я); інформаційно-комунікаційної (через використання ІКТ для самоконтролю, аналізу рухової активності).

Обов'язкові результати навчання (групи результатів, загальні результати, конкретні результати). Орієнтири для оцінювання (основні: відповідають базовому рівню досягнень, поглиблені: демонструють вищий рівень сформованості компетентностей).

Кількість навчальних годин (адаптаційний цикл, профільний цикл).

39. У чому полягає призначення змістових ліній освітньої галузі "Фізична культура" для учнів 10–11 класів рівня стандарту та як вони сприяють формуванню ключових компетентностей?

Загальне призначення змістових ліній (спрямованість, основні напрями навчального змісту). Основні змістові лінії (відповідно до програми): «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність».

Взаємозв'язок змістових ліній і компетентностей (формування громадянських, соціальних, екологічних, здоров'язбережувальних, інформаційно-комунікаційних та інших компетентностей, свідоме обрання форми рухової активності, критичне мислення щодо впливу навколишнього середовища на здоров'я, відповідальна дія щодо себе та інших)

Актуальність для 10–11 класів рівня стандарту (Орієнтовані на підтримку фізичної активності в умовах навчального навантаження та перехідного віку. Підготовка учнів до самостійного ведення фізкультурно-оздоровчої діяльності після завершення школи).

40. Розкрити особливості побудови навчальної програми з фізичної

культури для 10–11 класів передбачено на рівні стандарту?

Нормативна база реалізації навчальної програми. Навчальна програма з фізичної культури для учнів 10–11 класів рівня стандарту побудована за модульним принципом, що включає два інваріантні модулі (теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка) та варіативні модулі, які обираються з урахуванням інтересів учнів, матеріально-технічного забезпечення та кадрового ресурсу. Кожен варіативний модуль містить засоби теоретичної та загально-фізичної підготовки, а їх вивчення передбачає рівномірний розподіл годин, із можливістю гнучкої корекції обсягу залежно від умов. Також дозволяється розробка власних модулів, які після експертизи та затвердження МОН можуть бути використані в освітньому процесі.

41. Розкрити ключові принципи реалізації навчальної програми з фізичної культури для 10–11 класів профільного рівня та її основний зміст?

Основні принципи побудови програми «Фізична культура. 10-11 клас (профільний рівень)». Теоретична і практична складова програми та їх зміст. Структура варіативного модуля (фізичної, спеціальної підготовки (технічна, тактична тощо), суддівської та інструкторської практики. Можливість адаптації змісту програми відповідно до матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення та інтересів учнів, що дозволяє кожному закладу формувати власну освітню траєкторію.

42. Охарактеризувати організаційні особливості фізичного виховання старшокласників.

Мета навчального предмета «Фізична культура». Спрямованість навчального предмета. Тижневе навантаження з фізичної культури для учнів старших класів за навчальною програмою базового і профільного рівнів. Особливості організації уроків фізичної культури. Фактори які необхідно враховувати при плануванні занять з фізичної культури. Змістове наповнення фізичної культури за програмою. Особистісно-орієнтований підхід до навчання учнів на уроках фізичної культури.

43. Визначити та розкрити основні проблеми сучасного стану фізкультурно-спортивної роботи у закладах загальної середньої освіти, та які шляхи їх вирішення передбачені в рамках позаурочної фізкультурно-оздоровчої діяльності?

Проблеми (погіршення стану здоров'я та фізичного розвитку школярів; малорухомий спосіб життя, низький рівень мотивації до фізичної активності; недостатній обсяг рухової активності (лише 30% від гігієнічної норми); зниження інтересу до уроків фізичної культури та спортивних заходів). Шляхи вирішення (активізація позаурочної діяльності, створення освітнього

середовища, що стимулює фізичну активність, індивідуальний підхід до учнів з урахуванням їхніх потреб, інтересів, стану здоров'я, розвиток системи керування, самоврядування та мотивації учнів). Роль вчителя (забезпечення особистісно орієнтованого підходу, застосування гнучких форм і методів для стимуляції участі учнів, ведення виховної, профілактичної та корекційної роботи).

44. Визначити особливості формуванні стійкої потреби учнівської молоді в здоровому й активному способі життя і заняттях спортом.

Мета фізкультурно-спортивної діяльності учнів старшої школи та її реалізація шляхом конкретизації завдань (розвиток рухових здібностей до рівня вищого, ніж на уроках фізичної культури; формування життєво необхідних якостей особистості для успішної соціалізації, самоствердження, самореалізації; формування стійкої мотивації до занять фізичною культурою і спортом; вміння здійснювати фізкультурно-спортивну діяльність; досягнення суб'єктивно значущих результатів з виду спорту)

Фізкультурно-спортивна діяльність як можливість учителя фізичної культури діагностувати особливості особистостей й міжособистісних відносин учнів, формувати учнівський колектив, організовувати керування й самоврядування колективом, здійснювати моральне й професійне виховання, забезпечувати психологічну реабілітацію й корекцію відхилень у поведженні учнів, налагоджувати співробітництво з батьками з виховання учнів тощо.

Позитивний вплив масових фізкультурно-спортивних заходів на вирішенням суспільно важливих завдань та комплексної мети шкільного навчання – підготовка учнівської молоді до самостійного життя, праці, виховання потреби до самостійних, систематичних занять фізкультурою, оволодіння необхідними знаннями, вміннями та навичками для того щоб підтримувати належний рівень фізичної підготовки, берегти та зміцнювати своє здоров'я на протязі всього життя.

45. Визначити принципи, напрями та форми лежать в основі організації позаурочної фізкультурно-спортивної роботи в закладах загальної середньої освіти та як вони впливають на ефективність залучення учнів до активної рухової діяльності?

Принципи організації (вільний вибір учнями форм занять, інтенсивності та можливість змінювати види активності; потреба в індивідуальному підході, з урахуванням темпераменту, здібностей, інтересів учнів; активна участь школярів в організації та проведенні заходів; неперервність виховного процесу, врахування попереднього досвіду, ускладнення завдань; взаємозв'язок усіх видів і форм виховання як у навчальний, так і в позаурочний час). Практичне значення – як ці принципи сприяють збільшенню рухової активності,

вихованню самостійності, мотивації до фізичного самовдосконалення.

Фізкультурно-оздоровчий, рекреаційно-відновлювальний та спортивно-масовий напрями та їх основний зміст. Просвітницько-агітаційна робота у реалізації означених напрямів позакласної роботи з фізичного виховання.

46. Охарактеризувати організаційно-методичні особливості позаурочної фізкультурно-спортивної роботи учнів старшої школи.

Принципи організації позаурочної фізкультурно-спортивної роботи (добровільності, послідовності, неперервності процесу виховання, поєднання самодіяльності учнів з педагогічним керівництвом, урахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців, взаємодії різних видів і форм позакласної роботи, єдності навчально-виховного й оздоровчого процесу).

Педагогічне керівництво позакласною роботою з фізичного виховання у ЗЗСО.

Функції адміністрації школи, педагога-організатора, вчителя фізичної культури, класного керівника та колективу фізичної культури в організації та проведенні позаурочної фізкультурно-спортивної роботи.

Методика проведення позакласних фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів.

47. Назвати та охарактеризувати основні підходи до організації уроків фізичної культури з учнями спеціальної медичної групи.

Звільнення учнів від занять фізичними вправами на уроках фізичною культурою. Спільні заняття учнів спеціальної, підготовчої та основної медичної групи під керівництвом одного вчителя. Спільні заняття учнів спеціальної та підготовчої медичної групи під керівництвом одного вчителя. Заняття учнів спеціальної медичної групи, що проводяться окремою підгрупою, за розкладом уроків основної медичної групи. Заняття учнів СМГ на уроках фізичної культури, що проводяться в позаурочний час. Об'єктивні і суб'єктивні чинників, що перешкоджають ефективно організувати уроки фізичної культури з учнями СМГ.

48. Визначити методичні особливості організації занять фізичними вправами з учнями спеціальної медичної групи.

Комплектування груп учнів для занять фізичною культурою. Медична характеристика та допустиме навантаження для учнів основного, підготовчого та спеціального відділень. Поділ учнів СМГ на підгрупи залежно від характеру і тяжкості захворювання. Особливості формування підгруп «А», «Б», «В» СМГ. Завдання фізичного виховання учнів СМГ. Основний та підготовчий періоди занять з учнями СМГ (тривалість, завдання, зміст)

49. Охарактеризувати особливості змісту уроку фізичної культури учнів спеціальної медичної групи.

Структура уроку фізичної культури учнів СМГ. Частини уроку (вступна, підготовча, основна і заключна), тривалість, мета та зміст навчального матеріалу. Співвідношення загально розвиваючих і дихальних вправ в уроці фізичної культури. Показники ЧСС на уроці фізичної культури учнів СМГ.

50. Охарактеризувати особливості дозування фізичного навантаження старшокласників, які за станом здоров'я розподілені у спеціальну медичну групу.

Основні параметри зміни навантаження на уроках фізичної культури. Прийоми ускладнення та полегшення фізичного навантаження. Інтенсивність навантаження (мала, середня, велика, субмаксимальна і максимальна) та їх застосування у роботі з учнями СМГ. Ознаки тренувального навантаження у фізичному виховання ослаблених дітей. Тривалість помірних навантажень. Діапазони рухових режимів за показниками ЧСС для дітей підгрупи «А», «Б», «В» та їх тривалість. Лікарсько-педагогічне спостереження на уроках СМГ. Заходи підвищення оздоровчого і виховного впливу ФК на учнів СМГ, в режимі дня.

51. Визначити завдання, принципи та функції фізичної культури в спеціальних медичних групах (СМГ) та назвати найпоширеніші захворювання та розлади характерні для сучасних школярів старшого шкільного віку.

Завдання фізичної культури (виробити у школярів позитивне ставлення до подолання відхилень у стані здоров'я; надати знання про причини захворювань і відставання у фізичному розвитку, властивостях хворого та ослабленого організму, про оздоровчі засоби і методи, способи самоконтролю; сформувані у дітей стійку звичку до загартування і систематичних занять фізичними вправами; підібрати і застосовувати індивідуальні найраціональніші засоби і методи фізичного виховання, які відповідають рівню фізичного розвитку і фізичної підготовленості; забезпечити необхідний рівень рухової активності, котра відповідає загальним та індивідуальним вимогам за тривалістю, інтенсивністю, спрямованістю фізичних вправ; уникати перевантажень, забезпечити профілактику травм; забезпечити раціональний відпочинок та відновлення оптимального функціонального стану і працездатності).

Поділ захворювань на підгрупи. Основні захворювання та розлади що включенні до підгруп «А», «Б» і «В».

52. Охарактеризувати рекомендації і протипоказання щодо застосування фізичних вправ на уроках фізичної культури старшокласників спеціальної медичної групи із захворюваннями підгрупи «А».

Рекомендовані до занять вправи із захворюваннями підгрупи «А». Вправи, які протипоказані при захворюваннях серцево-судинної системи. Рекомендовані до занять вправи із захворюваннями опорно-рухового апарату та ті які необхідно обмежити. Рекомендації та протипоказання щодо використання фізичних вправ учням із захворюваннями органів дихання. Рекомендації та протипоказання щодо використання фізичних вправ учням із порушеною нервовою системою. Рекомендації та протипоказання щодо використання фізичних вправ учням із захворюванням органів зору. Рекомендації та протипоказання щодо використання фізичних вправ учням із захворюванням шлунку, печінки, жовчного міхура. Контроль рівня фізичної підготовленості за допомогою тестів.

53. Охарактеризувати рекомендації і протипоказання щодо застосування фізичних вправ на уроках фізичної культури старшокласників спеціальної медичної групи із захворюваннями підгрупи «Б» і «В».

Спеціальні є вправи, в яких беруть участь м'язи живота, тулуба і таза, а вправи на розслаблення і дихальні вправи та рекомендації її застосування. Рекомендації щодо застосування вправ у положенні лежачі (на боці, спині, животі) та їх вплив на кровообіг у черевній порожнині. Діафрагмальне дихання. Тривалість підготовчої частини заняття зі школярами СМГ підгрупи «В». Зміст першої і другої половини підготовчої частини цих занять. Поділ на мікрогрупи із зарахуванням захворювання для виконання вправ індивідуальної спрямованості. Особливості коригувальних вправ. Протипоказання вправ для учнів підгрупи «В».

54. Розкрити основні ознаки особистості вчителя фізичної культури.

Учитель як суб'єкт процесу фізичного виховання. Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури. Загально-педагогічні, спеціальні (у тому числі і рухові) здібності учителя фізичної культури.

55. Розкрити педагогічні функції вчителя фізичної культури.

Педагогічні функції вчителя фізичної культури як упорядкована сукупність різноманітних дій. Групування педагогічних функцій та їх ознаки. Зміст педагогічних функцій першої групи (орієнтаційна, розвиваюча, мобілізуюча, інформаційна). Зміст педагогічних функцій другої групи (конструктивна, організаторська, комунікативна і гностична (дослідницька)).

56. Охарактеризувати педагогічні уміння учителя фізичної культури.

Педагогічні уміння як сукупність різноманітних дій які виявляють індивідуальні особливості вчителя фізичної культури і свідчать про його

предметно-професійну компетентність. Групування педагогічних умінь. Зміст груп педагогічних дій.

57. Розкрити педагогічну техніку вчителя фізичної культури.

Педагогічна техніка як сукупність спеціальних прийомів викладання, які сприяють підвищенню рівня засвоєння учнями навчального матеріалу. Зміст основних компонентів педагогічної техніки вчителя фізичної культури (культура зовнішнього вигляду, культура педагогічного спілкування, психічна саморегуляція, культура мовлення).

58. Розкрити основні етапи та зміст підготовки вчителя до уроку фізичної культури.

Зміст попередньої та безпосередньої підготовки вчителя до уроків фізичної культури. Особистісно-діяльнісний підхід до організації навчального процесу. Особистісний компонент. Діяльнісний компонент.

59. Назвати особливості планування фізичної культури старшокласників та охарактеризувати документи планування вчителя фізичної культури.

Етапи планування та їх зміст. Програма з фізичної культури (рівень стандарту) для учнів 10-11 класів. Мета освітнього етапу з фізичної культури старшокласників. Особливості організації уроків фізичної культури. Особливості методики уроків фізичної культури старшокласників.

Технологія планування та його функції. Підготовка до планування. Державні документи планування. Документи планування, які складає вчитель фізичної культури. Технологія складання річного, робочого плану та конспекту уроку.

60. Охарактеризувати методи та способи організації учнівської діяльності старшокласників на уроках фізичної культури та розкрити методичні особливості підготовки вчителя фізичної культури до уроків.

Елементарні способи управління учнівської діяльності на уроці фізичної культури та їхня характеристика. Способи виконання фізичних вправ та їх характеристика (одночасний, почерговий, поточний, позмінний). Методи організації фізкультурної діяльності (фронтальний, груповий, індивідуальний).

Зміст етапу попередньої підготовки. Зміст етапу безпосередньої підготовки (змістове, організаційне, методичне та матеріальне забезпечення уроку). Технологія безпосередньої підготовки до уроку фізичної культури (конкретизація завдань уроку, добір засобів, організаційно-методичне забезпечення, рухова підготовка вчителя, підготовка активу, теоретична і мовна).

61. Охарактеризувати роль центральної нервової системи у професійній діяльності.

Центральна нервова система (ЦНС) координує всі фізіологічні та психічні процеси, що забезпечують виконання трудових дій – від сприйняття інформації до прийняття рішень і моторних реакцій. Вона регулює взаємодію організму з навколишнім середовищем, підтримуючи гомеостаз і адаптацію до професійних навантажень. Завдяки роботі ЦНС забезпечується ефективність, безпека і стабільність виконання професійних завдань.

62. Розкрити основні принципи роботи нервової системи, що забезпечують ефективну професійну діяльність.

Основними принципами роботи нервової системи є системність, пластичність, рефлексорність і саморегуляція. Системність забезпечує злагоджену взаємодію всіх частин організму в єдиному функціональному процесі праці. Пластичність дозволяє нервовій системі адаптуватися до змін умов діяльності, а рефлексорний принцип забезпечує швидке реагування на зовнішні й внутрішні стимули, що критично важливо для безпеки та ефективності професійної діяльності.

63. Пояснити як функціонує центральна нервова система при виконанні трудових завдань.

Під час виконання трудових завдань центральна нервова система (ЦНС) отримує сенсорну інформацію з органів чуття, аналізує її в корі головного мозку та формує відповідну реакцію. Вищі відділи ЦНС (лобові, тім'яні, потиличні доли) координують мислення, увагу, планування дій і контроль за їх виконанням. Сигнали передаються до м'язів і внутрішніх органів через спинний мозок, що забезпечує точність, координацію та регуляцію рухів відповідно до поставленої мети.

64. Пояснити що являє собою психофізіологічна адаптація, і як вона проявляється у професійній діяльності.

Психофізіологічна адаптація – здатність організму та психіки людини пристосовуватись до умов професійної діяльності, зберігаючи ефективність і здоров'я. Формування сталих реакцій на фізичні, емоційні та інформаційні навантаження, а також здатність швидко відновлювати працездатність. У професійній діяльності адаптація виявляється в зменшенні втомлюваності, зростанні точності дій, стійкості до стресу та покращенні продуктивності праці.

65. Пояснити механізми регуляції гомеостазу в організмі людини під час праці.

Гомеостаз під час праці підтримується завдяки взаємодії нервової та гуморальної (гормональної) систем регуляції. Нервова система забезпечує швидке реагування через рефлекси та сигнали з головного і спинного мозку, контролюючи серцеву діяльність, дихання та тонус м'язів. Гуморальна регуляція діє через гормони (наприклад, адреналін, кортизол), що підтримують

сталість внутрішнього середовища, адаптують організм до навантаження і сприяють мобілізації енергії під час інтенсивної праці.

66. Охарактеризувати біологічні потреби та їх вплив на поведінку людини в професійній діяльності.

Біологічні потреби, такі як голод, спрага та потреба у відпочинку, є фундаментальними рушіями поведінки людини. Їх незадоволення викликає дискомфорт і спонукає до дій, спрямованих на їх задоволення, що безпосередньо впливає на працездатність та мотивацію. Забезпечення належних умов праці, що враховують ці потреби, є важливим для підтримки продуктивності та благополуччя працівників.

67. Розкрити поняття мотивація. Її етапи формування в контексті професійної діяльності.

Поняття мотивації. Мотив та стимул – дія свідомості людини. Мотиваційна сфера особистості. Мотиваційні стратегії діяльності. Етапи формування мотивів (спонукання, сприйняття мотиву, реалізація мотиву). Мотив досягнення успіхів. Мотив уникнення невдач. Самооцінка.

68. Розкрити психофізіологічну суть монотонності праці.

Поняття монотонності праці. Пояснити причини виникнення монотонної роботи. Види монотонності. Психофізіологічна характеристика монотонності.

69. Охарактеризувати заходи для запобігання монотонності в умовах професійної діяльності вчителя.

Для запобігання монотонності в роботі вчителя важливо впроваджувати різноманітні методи навчання, стимулювати творчий підхід до підготовки занять та заохочувати професійний розвиток через курси, семінари та обмін досвідом з колегами. Ефективним є періодичне оновлення навчальних матеріалів, використання інтерактивних технологій. Урізноманітнення рутини та можливість самостійно організовувати робочий час можуть значно знизити відчуття одноманітності.

70. Розкрити мету та основні завдання професійної орієнтації в сучасних умовах.

Об'єктивний характер, мета і завдання профорієнтації в сучасних умовах. Поняття профорієнтації. Основні завдання профорієнтації. Пояснити необхідність профорієнтації. Проблематика професійної переорієнтації. Компоненти профорієнтації та їх сутність.

71. Охарактеризувати процес адаптації працівника на новому робочому місці.

Процес адаптації працівника на новому робочому місці є поетапним і включає ознайомлення з робочим середовищем, колективом, посадовими обов'язками та корпоративною культурою. На початковому етапі працівник активно отримує інформацію та намагається зрозуміти нові вимоги та правила. Поступово відбувається інтеграція в колектив, налагодження міжособистісних зв'язків та засвоєння необхідних навичок для ефективного виконання завдань. Успішна адаптація завершується відчуттям впевненості, самостійності та причетності до діяльності організації.

72. Охарактеризувати психологічний профіль особистості в професійній діяльності.

Психологічний профіль особистості в професійній діяльності являє собою сукупність індивідуальних психологічних характеристик, таких як темперамент, характер, здібності, мотивація, ціннісні орієнтації та емоційна стійкість, які визначають стиль поведінки людини у робочому середовищі та впливають на ефективність виконання професійних завдань.

73. Пояснити роль темпераменту і характеру у формуванні професійної обдарованості.

Темперамент, як вроджена основа нервової системи, визначає динамічні характеристики поведінки, такі як швидкість реакцій та емоційна інтенсивність, що може сприяти швидкому опануванню певних професійних навичок. Характер, що формується під впливом соціального середовища та виховання, визначає цілеспрямованість, наполегливість та відповідальність, необхідні для розвитку професійної майстерності. Гармонійне поєднання сприятливих рис темпераменту та характеру створює міцний фундамент для виявлення та розвитку професійної обдарованості, дозволяючи особистості максимально реалізувати свій потенціал у обраній сфері діяльності.

74. Охарактеризувати основні функції психіки, що реалізуються у процесі професійної діяльності.

У процесі професійної діяльності психіка реалізує пізнавальну функцію, забезпечуючи сприйняття, аналіз та запам'ятовування інформації, необхідної для виконання завдань. Регулятивна функція проявляється у контролі за діями, прийнятті рішень та вольовій самоорганізації для досягнення професійних цілей. Комунікативна функція забезпечує ефективну взаємодію з колегами, керівництвом та клієнтами через обмін інформацією та встановлення міжособистісних контактів.

75. Пояснити вплив психіки на регуляцію трудової поведінки та мотивацію.

Психіка відіграє ключову роль у регуляції трудової поведінки, визначаючи усвідомлення цілей, планування дій та контроль за їх виконанням через когнітивні процеси, такі як мислення та увага. Емоційна сфера психіки безпосередньо впливає на мотивацію, породжуючи інтерес до роботи, задоволення від досягнень та прагнення до успіху. Таким чином, психічні процеси формують внутрішні спонукання та спрямовують зусилля працівника на ефективне виконання трудових завдань та досягнення бажаних результатів.

76. Дати визначення поняттям «емоція» і «почуття» в контексті професійної діяльності.

В контексті професійної діяльності емоції визначаються як короткочасні, інтенсивні психічні переживання, що відображають безпосереднє суб'єктивне ставлення до конкретних ситуацій, подій або людей, наприклад, радість від успішного проекту або роздратування через конфлікт з колегою. Почуття, натомість, є більш стійкими, глибокими емоційними ставленнями до певних об'єктів, людей, видів діяльності або цінностей, що формуються протягом

тривалого часу і можуть проявлятися як професійна зацікавленість, відданість справі або неприязнь до певних аспектів роботи. Обидва поняття відіграють важливу роль у мотивації, прийнятті рішень та міжособистісній взаємодії на робочому місці.

77. Охарактеризувати емоційні стани, що найчастіше виникають у професійній діяльності та які їх функції.

У професійній діяльності часто виникають такі емоційні стани, як радість від успіху, інтерес до нових завдань, тривога перед відповідальними подіями, розчарування від невдач та гнів у конфліктних ситуаціях. Радість та інтерес виконують мотиваційну функцію, стимулюючи до подальшої активності та творчості. Тривога може мобілізувати ресурси для подолання труднощів, а розчарування сигналізує про необхідність перегляду стратегії. Гнів, хоча й деструктивний, може вказувати на порушення особистих кордонів або несправедливість, спонукаючи до захисту своїх інтересів.

78. Обґрунтувати психофізіологічну характеристики психограми вчителя.

Психофізіологічні характеристики психограми вчителя відображають вимоги професії до фізіологічних систем та нейропсихологічних особливостей педагога, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків. До них належать, зокрема, стан нервової системи (сила, рухливість, врівноваженість нервових процесів), особливості сенсорних систем (зорової, слухової, мовленнєво-рухової), рівень працездатності, витривалість до фізичних та емоційних навантажень, а також швидкість реакції та координація рухів. Врахування цих характеристик є важливим для розуміння потенційних можливостей та обмежень вчителя, прогнозування його успішності у професійній діяльності та розробки рекомендацій щодо збереження його здоров'я та професійного довголіття.

79. Розкрити фізіологічні і психічні фактори, що спричиняють виникнення втоми.

Фізіологічні фактори, що спричиняють втому, включають виснаження енергетичних запасів організму, накопичення продуктів обміну речовин (наприклад, молочної кислоти), зміни в діяльності центральної нервової системи, зокрема зниження збудливості нейронів, та порушення в роботі внутрішніх органів і систем внаслідок тривалого або інтенсивного навантаження. Психічні фактори втоми охоплюють тривале розумове напруження, монотонність діяльності, високий рівень стресу, емоційне вигорання, недостатню мотивацію, а також негативні переживання та конфлікти, які виснажують емоційні та когнітивні ресурси. Взаємодія фізіологічних і психічних факторів може значно посилювати відчуття втоми та негативно впливати на працездатність і загальне самопочуття.

80. Назвати методи профілактики втоми та перевтоми які можна застосовуються у професійній діяльності вчителя.

У професійній діяльності вчителя для профілактики втоми та перевтоми ефективними є чергування видів діяльності (наприклад, теоретичні заняття з

практичними вправами), регулярні короткі перерви протягом робочого дня для фізичної активності та емоційного розвантаження. Важливим є дотримання режиму праці та відпочинку, повноцінний сон, збалансоване харчування та заняття фізичними вправами поза роботою. Зниженню втоми оптимізація робочого простору, використання технік релаксації та саморегуляції, а також підтримка позитивного психологічного клімату в колективі та вміння розмежовувати професійне та особисте життя.

81. Пояснити поняття «професіоналізм» та його психофізіологічні критерії.

Зміст поняття «професіоналізм і «компетентність» особистості. Структура професіоналізму. Критерії професіоналізму. Модель спеціаліста.

82. Охарактеризувати рівні та етапи становлення професіоналізму у професійній діяльності.

Становлення професіоналізму проходить кілька рівнів, починаючи з адаптації новачка, через формування досвіду та майстерності, до досягнення високого рівня компетентності та творчого підходу. Кожен етап характеризується зростанням знань, умінь, навичок та професійної самосвідомості. Процес включає первинне ознайомлення з професією, практичне застосування знань, вдосконалення майстерності через рефлексію та навчання, а на вищих етапах – здатність до інновацій та передачі досвіду.

83. Пояснити функціональний і психофізіологічний стан людини.

Функціональний стан людини відображає поточний рівень працездатності та ефективності фізіологічних систем організму, що забезпечують виконання певної діяльності. Він характеризується ступенем мобілізації енергетичних ресурсів, рівнем активності основних фізіологічних функцій (серцево-судинної, дихальної, нервової) та їхньою готовністю до виконання поставлених завдань. Психофізіологічний стан є інтегральною характеристикою, що поєднує функціональний стан організму з психічними процесами, такими як увага, пам'ять, емоції та мотивація, визначаючи загальний рівень активності, емоційний фон та здатність людини до ефективної діяльності в конкретний момент часу.

84. Пояснити адаптацію і гомеостазу, як виробниче середовище.

Поняття адаптації. Психічна адаптація. Пристосувальна функція організму людини. Гомеостаз організму та його можливі зміни. Шляхи регуляції внутрішнього середовища організму (нервова та гуморальна). Фізіологічні можливості організму викликані адаптацією.

85. Пояснити функціональну асиметрію півкуль головного мозку.

Діяльність лівої півкулі (мовний центр, мислення, формування понять). Діяльність правої півкулі (центр керування, образне мислення, просторове уявлення)). Центри проекційної зони. Узгоджена діяльність лівої і правої півкуль.

86. Обґрунтувати суть і завдання професійної орієнтації.

Об'єктивний характер, мета і завдання профорієнтації в сучасних умовах. Поняття профорієнтації. Основні завдання профорієнтації. Пояснити

необхідність профорієнтації. Проблематика професійної переорієнтації. Компоненти профорієнтації та їх сутність.

87. Розкрити суть професійного відбору і адаптації.

Завдання професійного відбору. Психофізіологічні аспекти адаптації людини. Суть і методи адаптації. Етапи професійного відбору. Типи і види професійного відбору. Фактори, що визначають вимоги до працівника, та їх оцінка. Професійна придатність (абсолютна і відносна професійна придатність). Психологічна професійна непридатність.

88. Охарактеризувати стрес та його вплив на організм людини.

Поняття стрес. Теорії стресу. Фази стресу. Порівняльна характеристика позитивної і негативної сторони стресу. Виникнення дистресу. Профілактика стресу.

89. Розкрити зміст професіограми у процесі професійної діяльності вчителя фізичної культури.

Професіограма та її зміст. Психологічні і психофізіологічні вимоги до професіограми вчителя. Психологічний профіль професії.

90. Розкрити психофізіологічні критерії і рівні професіоналізму.

Зміст поняття «професіоналізм і «компетентність» особистості. Структура професіоналізму. Рівні, етапи, ступені професіоналізму. Критерії професіоналізму. Модель спеціаліста.

12. Джерела інформації з підготовки до складання Атестаційного Екзамену

Блок «Психологія профільної середньої освіти»

1. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів / за заг. ред. Ляшенко О.І., Засекіної Т.М., Мальованого Ю.І. Литвинової С.Г., Малиношевської А.В. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 288 с.

2. Дзюба Т. М. Психологія старшої та вищої школи. Курс лекцій. Полтава, 2021. 189 с.

3. Дзюба Т. Теоретико-методичні аспекти викладання дисципліни «Психологія старшої школи» у системі професійної підготовки магістрів на факультеті фізичного виховання та спорту. Теоретико-методичні аспекти викладання компонентів освітніх програм у системі підготовки магістрів у педагогічних закладах вищої освіти : колективна монографія / за заг. ред. О. О. Момот; Ю. В. Зайцевої; В. В. Карманенка. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 670 с. С. 81-119.
<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21248>

4. Коропецька О. М. Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості. Навчальний посібник. К. : КНТ, 2016. 438 с.

5. Мельник О.В. Профорієнтаційна робота в умовах профільного навчання: науково-методичний посібник (для вчителів). / О.В. Мельник, І.Л. Уличний. К. Мегапринт. 2008. 158 с.

6. Dzuba T. Conditions of effective development of deputy school conflict management competence / 10 European Congress of Psychology. July 3-6, 2021. Prague-Czech Republic.

Додаткова література

7. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти. Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. 2005. №4. С.5-27.

8. Бібік Н. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К.: К.І.С., 2004. С. 47-53.

9. Болтівець С.І. Педагогічна психогігієна : теорія та практика. К. : Ред. «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. 231 с.

10. Боришевський М. Й. Духовні цінності як детермінанта розвитку й саморозвитку особистості. Педагогіка і психологія. 2008. № 2. С. 49-57.

11. Вознюк Ю. (2013). Проблема самоствердження особистості у системі наук про людину. Актуальні питання психологічної науки, 2013, 21-23.

12. Гайдук Н. Концептуальні засади застосування посередництва при розв'язанні конфліктів. Педагогіка і психологія професійної освіти. Львів, 2003. №6. с. 147-157.

13. Гальцева Т. О. Особливості становлення навчальної самоефективності в підлітковому та юнацькому віці. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 1. Том 2. С. 145-149.

14. Гончарова Н.О. Основи професійної орієнтації / За ред.. В.Ф. Моргуна. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 168 с.

15. Готовність учня до профільного навчання / упоряд. В.Рибалка; за заг. ред. С.Максименка, О.Главник. К. : Мікрос-СВС, 2003. 112 с. Дзюба Т. М. «Неадекватний» керівник, або як зберегти професійне здоров'я вчителя. Сучасна школа України. № 7 (319), липень, 2018. С. 25-31.

16. Дзюба Т.М. Конфліктологічна компетентність педагога в творчому освітньому просторі. Психологія розвитку творчої особистості в освітньому просторі: монографія / [Н. М. Атаманчук, Р. М. Білоус, Т. М. Дзюба та ін.]; за ред. С. П. Яланської. Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2018. С. 70-97.

17. Дзюба Т.М. Мобінг як чинник руйнації професійного здоров'я вчителя. III Всеукраїнська науково-практична конференція «Психолого-педагогічні та політичні проблеми у трансформаційних процесах українського суспільства» Матеріали конф. Кременчук: КрНУ, 2016. С.111-114.

18. Дзюба Т.М. Ознаки деструкцій професійного самоставлення педагога в умовах пролонгованого стресу. Теоретичні і практичні проблеми психології. Зб. наук. праць. № 2 (49). Северодонецьк, 2019. С. 104-115.

19. Дзюба Т.М. Ознаки психотравмуючої ситуації в професійно-педагогічній діяльності викладачів ВНЗ. Психологія травми: дискусійні питання психологічної допомоги. Тези Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20-21 квітня 2017 року) / упорядн. Іщук О.В. Запоріжжя: «Сору Art», 2017. С. 28-29.

20. Дзюба Т.М. Шлях до згоди. Педагогічна конфліктологія в ЗНЗ.

Сучасна школа України. № 12 (276), грудень 2014. С. 36-46.

21. Дзюба Т.М. Педагогічна конфліктологія у загальноосвітньому навчальному закладі: Посібник для вчителів, керівників навчальних закладів. Полтава, ПОППО, 2002. 126 с.

22. Закатнов Д. О. Професійне самовизначення старшокласників. Д. О. Закатнов, О. В. Мельник, О. В. Гуцан та ін. К.: «Шкільний світ», Вид. Л. Галіцина, 2006. 74 с.

23. Кириченко В. В. Психологічні основи професійної адаптації та вибору професії : Навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 110 с.

24. Кириченко В.В. Відповідальність як особистісна цінність у структурі професійної ідентичності творчо обдарованого працівника. К.: «Інформаційні системи», 2011. С.142-147

25. Киричук В.О. Система роботи класного керівника з учнівським колективом на засадах психолого-педагогічного проектування особистісного розвитку / В. О. Киричук, Л. М. Романовська. Харків : Ранок, 2002. 156 с.

26. Климчук В. О., Горбунова В. В. Внутрішня мотивація учбової діяльності: теорія, методика, програма розвитку: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014. 110 с.

27. Клокар Н. І. Психологічний супровід допрофільного та профільного навчання / Н. І. Клокар, Л. А. Петушкова, А. В. Аносова та ін. – Біла Церква : КОПОПК. Вісник психологічної служби Київщини. 2010. 116 с.

28. Мазяр О.В. Психологія праці : модульний курс : навчальний посібник (рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист №1/11-5837 від 18.04.2014)). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 190 с.

29. Максименко С.Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості. Моногр. / С.Д. Максименко, В.В. Клименко, А.В. Толстоухов. К.: Вид. Європ. ун-ту, 2010. 151 с.

30. Марченко І.Б. Психологічний моніторинг ставлення учнівської молоді до робітничих професій технологічного профілю. Науково-методичний посібник. Кременчук. Вид. ПП Щербатих О. В., 2008. 148 с.

31. Мельник О.В. Профорієнтаційна робота в умовах профільного навчання: науково-методичний посібник (для вчителів). / О.В. Мельник, І.Л. Уличний. К. Мегапринт. 2008. 158 с.

32. Моляко В. О. Психологічна проблема творчого потенціалу. Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості: Збірник наукових праць / За ред. В.О. Моляко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. Т. 12. Вип. 2. С. 6-12.

33. Москаленко В.В., Психологія соціального впливу: Навчальний посібник К., 2007. 448с.

34. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / За наук. ред. А. П. Самодріна. Київ-Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2022. Т. 2. 512 с.

35. Полєвікова О. Б., Швець Т. А. Світ сучасних професій. Харків: Основа. 2022. 70 с.
36. Психологія професійної діагностики та професійного консультування: практичний посібник / Ігнатович О. М., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М. ; за ред. О. М. Ігнатович. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 225 с.
37. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. К.: Вища школа, 2004. 336 с.
38. Сисоева С. О. Педагогічна творчість : монографія. К. : Каравела, 1998. 150 с.
39. Ситнікова, Н. (2008). Психологія самоствердження особистості старшокласника. Психологія і суспільство, (2 (32)), 75-104.
40. Тичина І.М. Дослідження ціннісних детермінант професійної переорієнтації // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Ціннісні парадигми освіти в контексті євроінтеграції». Харків, 2005. С. 145-149.
41. Токарева Н. М. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. Київ, 2017. 548 с.
42. Шиян Н.І. Профільне навчання у школах сільської місцевості: теорія і практика Н.І. Шиян. Полтава: АСМІ. 2004. 442 с.
43. Яланська С. П. Психологія творчості: навч. посіб. 2-ге вид. випр. і доповн. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2018. 180 с.

Електронні джерела

44. Березівська Л. Д. Реформування загальної середньої освіти в Україні у XX столітті крізь призму джерелознавства : наук.-допом. бібліогр. показч. / Л. Д. Березівська ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 251 с. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Berezivska_L.D._Reforming_general_secondary_education_2019.pdf
45. Доротюк В.І., Піддячий М.І., Левченко Ф.Г., Рогоза В.В., Васьківський М.В., Доротюк О.Г.; Соціально-професійна орієнтація учнів в умовах профільного навчання: монографія. К. : Педагогічна думка, 2015. 338 с. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/monograf_prof_2015.pdf
46. Дорошенко Ю. О. Основні напрямки розвитку інформаційно-навчального середовища. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:pykYZbchuw8J:https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/download/27/12&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>
47. Комарова П. Г. Прояви синдрому професійного вигорання у вчителів (в умовах роботи закладів нового типу). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/23.pdf
48. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : монографія. Київ, 2015. 279 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106915/>

49. Моргун В. Ф. Рационально-сугестивне навчання у теорії поетапного формування нових дій. Психологія третього тисячоліття: теорія, практика, експеримент. Монографія / ред. колегія: Н. І. Жигайло (відпов. ред.), С. Л. Грабовська, В. Ф. Моргун. Львів – Торунь: Ліга-Прес, 2021. С. 196-224. <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/147/1796/4320-1>
50. Олійник. Причини виникнення та профілактика синдрому професійного вигорання у педагогів. URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/2905/1/20.pdf>
51. Петушкова Л.А. Психологічний супровід профільного навчання учнів. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/14/statti/petyshkova.htm
52. Теорія і практика професійної орієнтації: навч. посіб. / уклад.: Н. Г. Швець, Т. Д. Третьякова. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 272 с. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/teor_pract_prof_orient.pdf
53. Ткачук І. І. Сутність поняття «спрямованість старшокласників» на майбутній професійний успіх. https://lib.iitta.gov.ua/2347/1/Tkachuk_2009.pdf

Блок «Педагогіка профільної середньої освіти»

1. Педагогіка профільної середньої освіти: навч. посіб. / за заг. ред. О.М. Коберника. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Умань: Візаві. 2022. 299 с.
2. Реалізація технологій профільного навчання в закладах загальної середньої освіти: метод. посіб. / О.В. Малихін, Н.О. Арістова, Л.В. Шелестова та ін. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 197 с.
3. Старша профільна школа: кроки до становлення. Метод. реком. / А. Сеїтосманов, О. Фасоля, В. Мархлевські. Київ, 2019. 52 с.
4. Технології профільного навчання: кол. моногр. / за наук. ред. Г.О. Васьківської. Київ, 2020. 304 с.
5. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект: кол. моногр. / за наук. ред. Г.О. Васьківської. Київ, КОНВІ ПРІНТ 2018. 260 с.

Додаткові

1. Кушнір В.М. Профільне навчання в історії розвитку вітчизняної школи (XIX–XX ст.): моногр. Умань: Сочінський, 2016. 418 с.
2. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Вип. 1: навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 117 с.
3. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: зб. матер. / за заг. ред. О.І. Ляшенко. Київ: Освіта, 2024. 288 с.
4. Процеси диференціації в шкільній освіті незалежної України (історико-аналітичний аспект): моногр. / заг. ред. Н.П. Дічек. Київ : Педагогічна думка, 2019. 364 с.

5. Топузов О.М., Малихін О.В., Алексєєва С.В., Арістова Н.О. Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у профільній старшій школі: метод. посіб. Київ: Освіта, 2024. 99 с.

Електронні ресурси

1. Бібліотека ПНПУ імені В.Г. Короленка імені М.А. Жовтобрюха. <http://pnpu.edu.ua/biblioteka-imeni-m-a-zhovtobryuha>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

3. Профільна середня освіта. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/tag/profilna-serednya-osvita?&type=all&tag=Профільна%20середня%20освіта>

4. Профільне навчання: стан і перспективи. Освіта UA. URL: <https://osvita.ua/school/method/302/>

5. Як читати Державний стандарт профільної середньої освіти: докладний розмір структури і змісту. URL: <https://nus.org.ua/2024/10/01/yak-chytaty-derzhavnyj-standart-profilnoyi-serednoyi-osvity-dokladnyj-rozbir-struktury-j-zmistu/>

Блок «Методика навчання фізичної культури у профільній середній освіті»

1. Бондаренко В. Теоретико-методичні аспекти викладання освітнього компонента «Методика фізичного виховання у старшій школі» у системі підготовки магістрів спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Теоретико-методичні аспекти викладання компонентів освітніх програм у системі підготовки магістрів у педагогічних закладах вищої освіти : колективна монографія /за заг. ред. О.О. Момот; Ю.В. Зайцевої; В.В. Карманенка. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. 670 с.

2. Іващенко В. П. Теорія і методика фізичного виховання : підручник Ч.2 /В. П. Іващенко, О. П. Безкопильний. Черкаси : Вид-во ЦНТЕІ, 2006. 420 с.

3. Круцевич Т. Ю. Рекреація у фізичному вихованні різних груп населення /Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхня. Київ, 2007. 297 с.

4. Теорія і методика фізичного виховання: підр. для студ. вузів фіз.. вих.. і спорту: в 2-х т/ за ред.. Т. Ю. Круцевич. Т.2. К.: Олімпійська література, 2008. - 391.

5. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: навч. посібник /О.М. Худолій. 2-е вид., випр. Харків: «ОВС», 2008. 406 с.

6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1, 2. / Б.М. Шиян. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 272 с.

Електронні ресурси:

7. Державний стандарт профільної середньої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2023/10/30/НО проект.Derzhstandartu.profilnoyi.serednoyi.osvity-30.10.2023.pdf>

8. Захожий В. Особливості фізичного розвитку та фізичної підготовленості старшокласників / В. Захожий, О. Дикий // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. № 3. С. 53-59. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2016_3_10.

9. Павленко І. О. Застосування засобів оздоровчого фітнесу у фізичному вихованні старшокласників / І. О. Павленко // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2017. Вип. 10. С. 75-78. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2017_10_21.

10. Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880/.

11. Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти. Наказ МОН, Мінмолодьспорт № 1141/4088 від 27.10.2021 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327

Блок «Психофізіологія професійної діяльності»

1. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник. К: Центр навчальної літератури, 2006. 184 с.

2. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. К.: КНЕУ, 2003. 367 с.

3. Кабашнюк В. О., Гаврилькевич В. К. Психофізіологія: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2006.

4. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник. К.: Ельга, Ніка Центр, 2009. 400 с.

5. Психофізіологічне забезпечення становлення фахівця у професіях типу «людина-людина» : монографія / за ред. О.М. Кокуна. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013.

6. Філіппов М.М. Психофізіологія людини: Навч посіб. К.: МАУП, 2003. 136 с.

Електронні ресурси

1. <http://studentbooks.com.ua>

2. <http://www.meta-ukraine.com> – Мета – українська пошукова система

3. Психофізіологічне забезпечення становлення фахівця у професіях типу «людина – людина»: монографія / за ред. О.М. Кокуна. – Кіровоград: ІмексЛТД, 2013. – 266 с. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/1646/>

4. Загальна психологія. Максименко С.Д. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1264/1/> – Назва з екрану